
**”SE VAATII SITÄ, ETTÄ SÄ OOT IHAN SYDÄMELLÄ
SIINÄ TYÖSSÄ MUKANA”**

Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2013

Juulia Kari

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Juulia Kari	Vuosi 2013
Työn nimi	”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana”: Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää sosiaalialan yrittäjyyttä lastensuojeluyrittäjien näkökulmasta. Opinnäytetyössä sosiaalialan yrittäjyyttä selvitettiin lastensuojeluyrittäjien kokemusten ja kertoman perusteella. Työn toimeksiantajana toimi Hämeen ammattikorkeakoulu.

Tutkimusotteena opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelemalla neljää lastensuojeluyrittäjää Hämeen alueelta. Kaikki haastatellut lastensuojeluyrittäjät toimivat yrittäjinä lastensuojelun eri sijaishuoltopaikoissa. Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys käsitteli yrittäjyyttä, sosiaalialan yrittäjyyttä ja lainsäädäntöä, joka koskee sosiaalialan yksityistä palveluntuotantoa. Lisäksi opinnäytetyössä kuvattiin aiempia tutkimuksia aiheesta.

Tutkimuksesta selvisi, että sosiaalialan yrittäjyydessä on paljon erilaisia haasteita, jotka vaikuttavat yrittämiseen. Haasteita yrittämiselle asettavat muun muassa kasvavat vaatimukset, koveneva kilpailu ja markkinoinnin vaikeus. Lastensuojeluyrittäjyydessä on erityisvaatimuksia, joihin yrittäjän tulee kiinnittää huomiota. Lastensuojeluyrittäjyys vaatii yrittäjältä muun muassa laaja-alaista osaamista, riskien sietokykyä sekä sitoutumista työhön.

Tulokset osoittivat, että monet yhteiskunnalliset asiat ja ilmiöt vaikuttavat sosiaalialalla yrittämiseen, kuten julkisen sektorin rooli palveluiden ostajana, kilpailutuksen yleistyminen sekä lainsäädäntö. Lastensuojelu toimialana on myös haastava, mikä vaikuttaa lastensuojeluyrittämiseen. Tulosten perusteella sosiaalialan yrittäjyydessä on myös hyviä puolia, kuten yrittäjän oma päätösvalta ja asiakkaiden kokonaisvaltainen tunteminen.

Avainsanat sosiaaliala, yrittäjyys, lastensuojelu

Sivut 40 s. + liitteet 1 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical Education

Author	Juulia Kari	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Entrepreneurship in Social Care from the Viewpoint of Private Providers of Child Welfare Services	

ABSTRACT

The aim of this thesis was to examine how private providers of child welfare services see entrepreneurship in social care. The thesis focused on experiences of entrepreneurs who have founded a private enterprise providing child welfare services. The commissioner of this thesis was HAMK University of Applied Sciences.

A qualitative research method was used in this study. The data were collected by thematic interviews. The sample group of this study consisted of four entrepreneurs who had founded a private enterprise and provide child welfare services in the Häme region. The collected data were analyzed by using thematizing. In this study the theoretical background dealt with entrepreneurship, entrepreneurship in social care and legislation on entrepreneurship in social care.

The results of this study proved that there are many challenges in entrepreneurship in social care. The private providers of child welfare services felt that competition between enterprises, growing demands and marketing problems set challenges to entrepreneurship. The results of the study also indicated several issues that the private providers have to take into consideration. Entrepreneurship in social care and child welfare requires comprehensive knowledge and passion to work as a private provider of child welfare services.

The results of this study revealed that entrepreneurship in social care is affected by many societal matters and phenomena, e.g. the role of municipalities and cities as service purchasers, legislation, and the fact that tendering has become a common procedure. Child welfare is a challenging sector, which has an impact on entrepreneurship. This study showed that there are also positive sides in entrepreneurship in social care, such as freedom in decision making and development work.

Keywords social care, entrepreneurship, child welfare

Pages 40 p. + appendices 1 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA AIHEESTA.....	2
3	SOSIAALIALAN YRITTÄJYYS.....	2
3.1	Sosiaalialan yksityinen palveluntuotanto.....	3
3.2	Hyvinvointipalveluiden järjestäminen.....	5
3.2.1	Tilaaaja-tuottaja-toimintatapa.....	6
3.2.2	Julkiset hankinnat ja kilpailuttaminen.....	7
4	SOSIAALIALAN YKSITYISTÄ PALVELUNTUOTANTOA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA VALVONTA.....	8
4.1	Sosiaalihuoltoa koskeva lainsäädäntö.....	8
4.2	Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.....	9
4.3	Lastensuojelua koskeva lainsäädäntö.....	9
4.4	Yksityisten sosiaalipalvelujen lupamenettely ja valvonta.....	11
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
5.1	Tutkimusaineisto.....	12
5.2	Tutkimuksen vaiheet.....	12
5.3	Aineiston hankinta.....	13
5.4	Aineiston analyysi.....	14
5.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	15
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	16
6.1	Haasteet lastensuojeluyrittäjyydessä.....	16
6.1.1	Vaatus lastensuojeluyritysten erikoistumisesta.....	17
6.1.2	Lastensuojeluyrityksen resurssit.....	18
6.1.3	Kilpailu ja markkinointi.....	19
6.2	Erytysvaatimukset lastensuojeluyrittäjyydessä.....	21
6.2.1	Lastensuojelu toimialana.....	21
6.2.2	Lastensuojeluyrittäjän riskien sietokyky.....	23
6.2.3	Lastensuojeluyrittäjyyden osaamisen vaatimukset.....	24
6.2.4	Lastensuojeluyrittäjän sitoutuminen työhön.....	26
6.3	Yhteiskunnallisten asioiden ja ilmiöiden vaikutus lastensuojeluyrittäjyyteen..	27
6.3.1	Julkinen sektori palveluiden ostajana.....	27
6.3.2	Lainsäädännön vaikutus.....	29
6.3.3	Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset.....	31
6.4	Hyvät puolet lastensuojeluyrittäjyydessä.....	32
6.4.1	Yrittäjän oma päätösvalta.....	32
6.4.2	Asiakkaiden kokonaisvaltainen tunteminen.....	33
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	34
8	ARVIOINTI.....	37
	LÄHTEET.....	39
	Liite 1 Teemahaastattelulomake	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää sosiaalialan yrittäjyyttä lastensuojeluyrittäjien näkökulmasta. Käsitteellä lastensuojeluyrittäjä tarkoitetaan lastensuojelun piirissä toimivaa yrittäjää. Tutkimustulokset perustuvat haastateltujen lastensuojeluyrittäjien kokemuksiin ja heidän kertomiinsa asioihin sosiaalialan yrittäjyydestä. Haastatellut lastensuojeluyrittäjät toimivat tutkimuksessa subjekteina eli tekijöinä ja kokijoina. Sosiaaliala toimii kontekstina eli viitekehyksenä tutkimukselle sekä lastensuojeluyrittäjien kokemuksille.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään aiheita, jotka liittyvät oleellisesti sosiaalialan yrittäjyyteen ja lastensuojeluyrittäjyyteen. Näitä asioita ovat sosiaalialan yrittäjyys sekä sosiaalialan yksityistä palveluntuotantoa koskeva lainsäädäntö ja valvonta. Opinnäytetyössä esitellään myös aikaisempia tutkimuksia sosiaalialan yrittäjyydestä, joiden tuloksia vertaillaan tämän tutkimuksen tuloksiin ja johtopäätöksiin.

Aiheena sosiaalialan yrittäjyys on ajankohtainen, sillä sosiaalialan yksityisen palveluntuotannon määrä on ollut viime vuosina nousussa. Yhä useampi sosiaalialalla työskentelevä perustaa sosiaalialan yrityksen tai pohtii yrityksen perustamista. Myös sosiaalialan koulutuksen aikana yrittäjyyteen pyritään kannustamaan tulevia ammattilaisia. Tämän tutkimuksen tavoitteena on antaa tietoa sosiaalialan yrittäjyydestä kaikille siitä kiinnostuneille sekä herättää ajatuksia sosiaalialan yrittäjyydestä sekä lastensuojeluyrittäjyydestä.

Ainoastaan teoreettista kirjallisuutta lukemalla voi olla vaikea muodostaa kokonaisvaltaista kuvaa sosiaalialan yrittäjyydestä ja lastensuojeluyrittäjyydestä. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää kokonaisvaltaisesti minkälaisena lastensuojeluyrittäjät kokevat sosiaalialalla yrittämisen. Sosiaalialalla toimiminen voi asettaa yrittäjyydelle monenlaisia eri haasteita ja erityisvaatimuksia. Tutkimuksessa selvitettiin minkälaisia haasteita ja erityisvaatimuksia lastensuojeluyrittäjät ovat työssään kohdanneet. Tutkimuksessa kartoitettiin myös minkälaiset yhteiskunnalliset asiat ja ilmiöt vaikuttavat yrittämiseen sosiaalialalla sekä mitkä ovat hyvät puolet lastensuojeluyrittäjyydessä.

Aluksi opinnäytetyössä esitellään aikaisempia tutkimuksia sosiaalialan yrittäjyydestä. Sen jälkeen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan sosiaalialan yrittäjyyteen liittyviä asioita sekä sosiaalialan yksityistä palveluntuotantoa koskevaa lainsäädäntöä ja valvontaa. Teoreettisen viitekehyksen jälkeen kuvataan tutkimuksen toteutusta, tutkimusaineistoa, tutkimuksen vaiheita sekä aineiston hankintaa ja analyysia. Lisäksi tarkastellaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Tulokset-osiossa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia, minkä jälkeen esitellään tulosten perusteella saatuja johtopäätöksiä. Lopuksi arvioidaan opinnäytetyöprosessin toteutumista.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

2 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA AIHEESTA

Aikaisemmin sosiaalialan yrittäjyyttä ei ole juuri tutkittu lastensuojeluyrittäjien näkökulmasta. Sinijärvi (2012) on tutkinut sosiaalialan yrittäjyyttä opinnäytetyössään Sosiaalialan yrittäjyyden tulevaisuudenkuvia pienten yritysten näkökulmasta. Sinijärvi on selvittänyt tutkimuksessaan sosiaalialan yrittäjyyden nykytilan näyttäytymistä sekä sosiaalialan yrittäjyyden tulevaisuutta. Tutkimuksen tulokset on kerätty aikaisemmista tutkimuksista ja HYVÄ-hankkeen loppuraportista. Tutkimuksessa on myös haastateltu sosiaalialan yrittäjyyden asiantuntijoita.

Kujala (2008) on tutkinut sosiaalialan yrittäjyyttä ja erityisesti menestystekijöitä yrittäjyydessä opinnäytetyössään Menestystekijät sosiaalialan yrittäjyydessä, teemahaastattelututkimus yrittäjille – asiakkaina ikääntyneet. Opinnäytetyössä tutkittiin sosiaalialan yritysten menestystekijöitä. Menestystekijöitä tutkittiin ikääntyville palveluita tarjoavissa yrityksissä. Tutkimus selvitti tekijöitä, jotka heikentävät tai vahvistavat yrityksen menestymistä. Tulosten perusteella menestystä vahvistavia tekijöitä olivat muun muassa yrityksen kannattavuus, yrittäjän sopiminen sosiaalialalle sekä arvojen toteutuminen. Heikentävät tekijät olivat päinvastaisia näille tekijöille. Tutkimuksessa oli haastateltu sosiaalialan yrittäjiä. Aineisto oli koottu teemahaastatteluilla sekä lomakekyselyillä.

Kovalainen ja Simonen (1996) ovat tutkineet sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyttä teoksessaan Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyys. Teoksessa on käytetty Stakesin kyselytutkimuksen aineistoa, jossa vastaajina olivat sosiaali- ja terveysalan uusyrittäjiä. Teoksessa käsitellään kokonaisvaltaisesti aiheita, jotka koskettavat sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyttä. Myös Österberg-Högstedt (2009) on tutkinut sosiaalialan yrittäjyyttä tutkimuksessaan Yrittäjä ammatissaan sosiaali- ja terveysalalla – yrittäjyyden muotoutuminen kuntatoimijoiden ja yrittäjien näkökulmasta. Tutkimus käsittelee muun muassa yksityisten palveluiden käytännön eroja, yrittäjien kokemuksia kilpailuttamisesta sekä yrittämisen edellytyksiä sosiaali- ja terveysalalla. Lisäksi tutkimus käsittelee sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyteen liittyvää identiteettiä. Näiden tutkimusten tuloksia esitellään tarkemmin johtopäätökset -osiossa.

3 SOSIAALIALAN YRITTÄJYYS

Käsitteenä sosiaalialan yrittäjyys on hyvin laaja. Sosiaaliala pitää sisällään monenlaisia ja hyvin erilaisia toimialueita. Tässä tutkimuksessa termiä sosiaalialan yrittäjyys käytetään kuvaamaan sitä toimialaa, jossa haastatellut yrittäjät toimivat. Sosiaalialan yrittäjyydessä on tiettyjä erityisyyksiä, jotka on otettava huomioon tarkasteltaessa sosiaalialan yrittäjyyttä. Sosiaalialan yrittäjyydessä merkittävä tekijä on myös toimiala ja sen myötä tulevat erityisvaatimukset sekä käsitteet.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Yrittäjyyttä sosiaalialalla voidaan määritellä eri tavoin. Sitä voidaan tarkastella yrittäjyyden eri muotojen kautta. Yrittäjyyden erilaiset muodot koskevat myös sosiaalialan yrittäjyyttä. Yrittäjyyden eri muotoja ovat ulkoinen yrittäjyys, sisäinen yrittäjyys ja omaehtoinen yrittäjyys. Ulkoisessa yrittäjyydessä omistetaan itsenäinen yritys, jossa yleensä yrittäjä itse toimii yrityksen johtajana sekä työskentelee aktiivisesti yrityksessä. (Raatikainen 2011, 16.)

Sisäisellä yrittäjyydellä tarkoitetaan sitä asennetta, jolla työntekijä suhtautuu omaan työhönsä. Sisäinen yrittäjyys näkyy työntekijän tavassa toimia työyhteisössä. Hän toimii jonkin yrityksen työntekijänä, mutta hänen tapansa toimia ovat hyvälle yrittäjälle ominaisia. Sisäinen yrittäjä toimii työssään samankaltaisesti kuin ulkoinen yrittäjä. Sisäinen yrittäjä haluaa kuitenkin mieluummin toimia toisten alaisena kuin itsenäisenä yrittäjänä. (Raatikainen 2011, 17–18; Sutinen & Viklund 2005, 47–48.)

Omaehtoisessa yrittäjyydessä yksilöllä on oma yksilöllinen kehityskertomus. Yksilöllinen kehityskertomus tarkoittaa valintojen tekemistä ja oman tulevaisuuden pohtimista. Toimintatapana se on uusiin mahdollisuuksiin tarttumista sekä innovatiivista ajattelutapaa. (Raatikainen 2011, 19.)

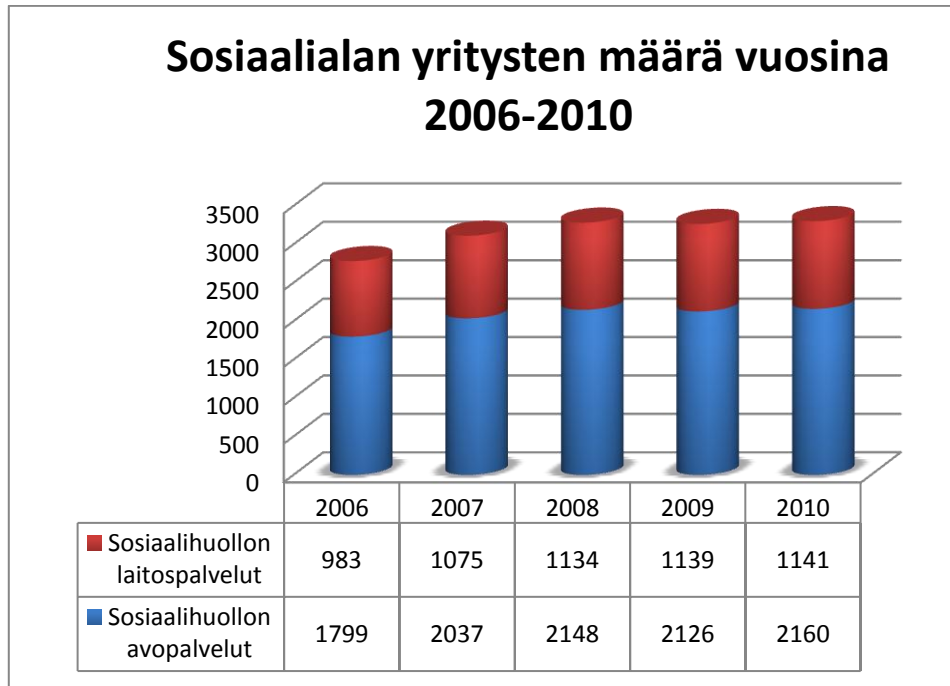
3.1 Sosiaalialan yksityinen palveluntuotanto

Sosiaalialan yksityinen palveluntuotanto on ilmoitusvelvollista ja luvanvaraista yritystoimintaa. Sosiaalialan yksityistä palveluntuotantoa määrittelevät erilaiset lait. Lainsäädännössä yksityisiä sosiaalipalveluja valvoo laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 603/1996 sekä asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 1208/1996. (Kainlauri 2007, 17.)

Yrityksen tuottamat palvelut määrittelevät erikseen minkälaisia lakeja sosiaalialan yksityisen palveluntuottajan on toiminnassaan noudatettava. Esimerkiksi lastensuojelun yksityisen palveluntuottajan on noudatettava lastensuojelulakia. On myös olemassa lukuisia eri suosituksia, joita palveluntuottajan olisi hyvä noudattaa.

Vuonna 2010 Suomessa oli 3301 sosiaalialan yritystä. Avopalveluissa yrityksiä oli 2160 ja laitoshuollossa 1141. Vuodesta 2008 vuoteen 2010, sosiaalialan yritysten määrä on noussut suuresti. Ainoastaan vuoden 2009 taloustilanne vähensi sosiaalialan yrityksiä. Vuoden 2009 jälkeen erityisesti avopalveluyritysten määrä on kasvanut, laitospalveluiden määrä on pysynyt varsin tasaisena (kuvio 1).

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Kuvio 1. Sosiaalialan yritysten määrä vuosina 2006–2010 (Hartman 2012, 11)

Suurimmaksi osaksi yksityisten sosiaalipalveluiden asiakkaana toimii julkinen sektori eli kunnat ja kaupungit, jotka ostavat yritykseltä palveluita. Suurin toimiala, johon sosiaalialan yksityiset palveluntuottajat sijoittuvat ovat ryhmäkodit sekä palvelutalot. Seuraavaksi yleisin toimiala on lasten päivähoito ja sen jälkeen tulevat lasten- ja nuorten laitoshoido sekä perhehoito. (Österberg-Högstedt 2009, 13.)

Sosiaalialan yksityinen palveluntuotanto on kokenut muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Se on vakiinnuttanut asemaansa osana palvelujärjestelmää. Muutosten myötä myös roolit eri toimijoiden välillä ovat olleet muutoksessa. Kuntien ja kaupunkien rooli oli aiemmin lähestulkoon pelkästään palveluiden tuottajana. Nykyään kuntien ja kaupunkien rooli on muuttunut palveluiden tilaajaksi, ostajaksi ja järjestelijäksi. Muutos osaltaan voi tuoda mukanaan erilaisia haasteita toimijoiden välille ja yhteisiin käytäntöihin. Haasteiksi voivat muodostua esimerkiksi yhteistyön sujuminen palveluntuottajien ja tilaajien välillä sekä kilpailuttamiseen liittyvät käytännöt. (Österberg-Högstedt 2009, 13–14.)

Näiden muutosten myötä myös kuntalaisten asema muuttuu entistä enemmän asukkaasta asiakkaaksi. Asiakkaina kuntalaiset vaativat yhä kasvavissa määrin mahdollisuuksia ja valinnanvaraa. Asiakkaina kuntalaiset vaativat palveluilta yksilöllisyyttä sekä juuri heille itselleen räätälöityjä palveluita. (Sahrman 2008, 10.)

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Yksityisten sosiaalipalveluiden käytössä on eroja riippuen eri kunnista ja kaupungeista. Yksityisten palveluiden käyttömäärään voi vaikuttaa kunnan tai kaupungin oman palveluntarjonnan määrä ja laajuus. Kuntien ja kaupunkien taloudellinen tilanne, kilpailutusosaaminen, linjaukset ja toimintakäytännöt voivat vaikuttaa yksityisten palveluiden käyttöön. Myös poliittinen päätöksenteko voi vaikuttaa siihen, kuinka paljon ja minkälaisia sosiaalipalveluita kunnat ja kaupungit käyttävät. (Österberg-Högstedt 2009, 34–35.)

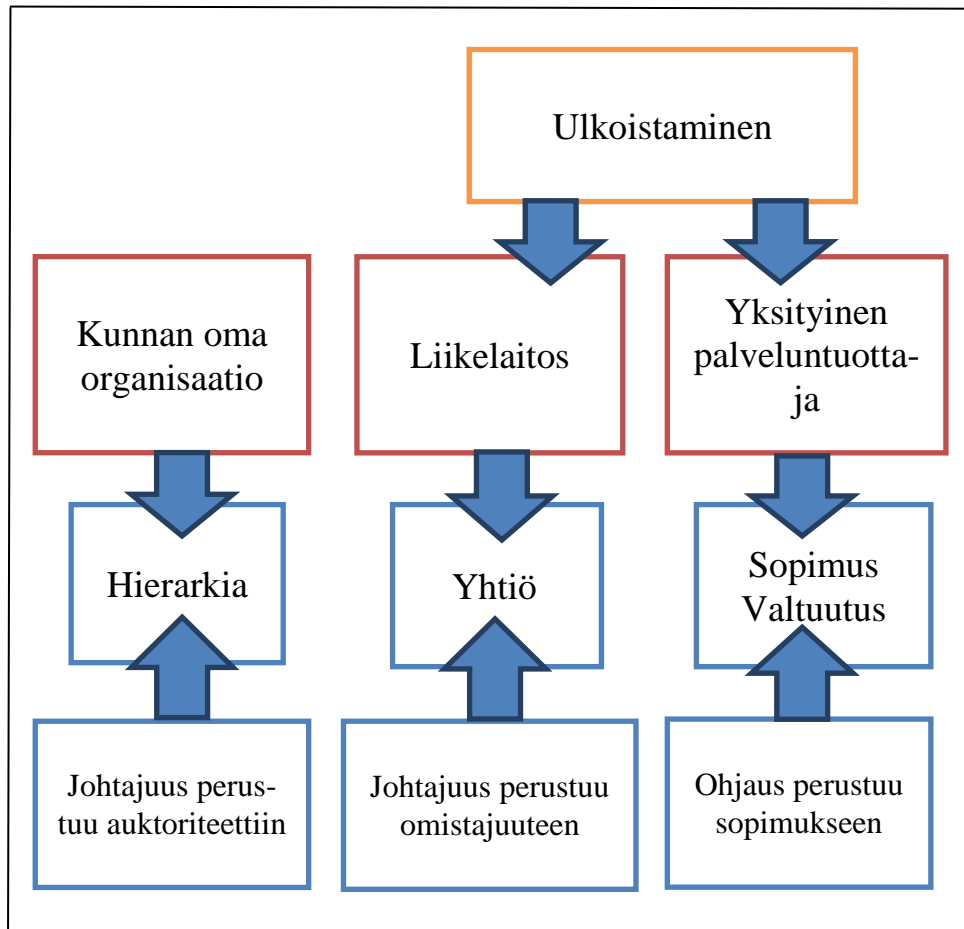
3.2 Hyvinvointipalveluiden järjestäminen

Vastuu hyvinvointipalveluiden, eli sosiaali- ja terveystalouden ja koulutuksen järjestämisestä kuuluu kunnille ja kaupungeille. Kunnallispolitiikka vaikuttaa suuresti hyvinvointipalveluihin, joita kunnissa ja kaupungeissa järjestetään. Kansallinen lainsäädäntö määrittää osaltaan hyvinvointipalveluiden järjestämistä, mutta palveluissa on suuria eroja eri kuntien ja kaupunkien välillä. Hyvinvointipalveluiden järjestämiseen vaikuttaa suuresti eri kuntien ja kaupunkien erilaiset toimintatavat kyseisten palveluiden järjestämisessä. (Kröger 2009, 100–101, 104.)

Katsotaan, että hyvinvointipalvelut voidaan järjestää neljällä eri tavalla. Palveluita voidaan tuottaa julkisena tuotantona, eli valtion ja kuntien taholta, markkinoiden avulla, vapaaehtoissektorin sekä kotitalouksien kautta. Hyvinvointipalvelut on perinteisesti nähty painottuvan julkisen tuotannon ympärille. Monien tekijöiden vuoksi, kuten 1990-luvun julkisen talouden vaikeuksien vuoksi on ollut tarvetta kehittää uusia malleja järjestää hyvinvointipalveluiden tuotantoa sekä rahoitusta hyvinvointisektorilla. Voidaan puhua hyvinvoinnin sekataloudesta, jossa yhdistellään eri tuottajien vahvuuksia. (Sutela 2003, 62.)

Kuvion 2 tarkoituksena on havainnollistaa erilaisia julkisten palveluiden organisointitapoja. Perinteisen käsityksen mukaan kunnan oma organisaatio järjestää ja tuottaa palvelut. Ulkoistamisen kautta voidaan palveluita hankkia myös kunnan oman organisaation ulkopuolelta. Palveluiden tuottajana voi olla tällöin yksityinen palveluntuottaja tai kunnan organisaatioon kuuluva itsenäinen liikelaitos. (Sutela 2003, 62.)

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Kuvio 2. Julkisten palveluiden tuottamisen vaihtoehdot (Sutela 2003, 62)

3.2.1 Tilaaja-tuottaja-toimintatapa

Tilaaja-tuottaja-toimintatavassa julkisten palveluiden tuotanto on organisoitu niin, että palvelun tilaajan ja tuottajan roolit ovat erilliset. Julkisen palvelun tilaajana voi toimia jokin julkinen taho esimerkiksi kaupunki tai kunta. Palvelun tuottajana voi toimia esimerkiksi kunnan oma organisaatio tai yksityinen palveluntuottaja, kuten lastensuojeluyritys. Valmista tilaaja-tuottaja-toimintatavan mallia ei voida suoraan sellaisenaan kopioida eri kaupunkien tai kuntien käyttöön. Kaupunkien ja kuntien on mallin perusteiden pohjalta rakennettava toimintatapa, joka sopii juuri heidän omiin tarpeisiinsa ja olosuhteisiinsa. (Kuopila et al. 2007, 15.)

Tilaaja-tuottaja-toimintatavassa tilaaja ja tuottaja solmivat sopimuksen, jonka avulla palveluiden tuottamista ohjataan. Sopimuksessa määritellään eri asioita liittyen palveluiden tuottamiseen, kuten palveluiden sisältö, palveluiden määrä, laatu sekä hinta. Sopimuksen avulla tilaajan ja tuottajan roolit sekä vastuut palveluiden tuottamisessa konkretisoituvat. (Kuopila et al. 2007, 13.)

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Tilaaaja-tuottaja-toimintatavassa palveluiden tilaajalla ja tuottajalla on omat roolinsa. Tilaajan vastuulla on huolehtia palveluiden järjestämisestä. Tilaaja vastaa resurssien tehokkaasta käytöstä. Tilaajan vastuuna on noudattaa kunnan tai kaupungin määräyksiä verotulojen käytöstä. Tilattavien palveluiden tulee myös vastata asiakastarpeisiin. Palveluiden laadun valvonta on tilaajan vastuulla sekä tilaajan on valvottava, että tuottaja tuottaa sopimuksen mukaiset palvelut. Palveluiden on saavutettava käyttäjänsä ja tilaajan on tarkkailtava suhdetta palvelun tuottajan ja asiakkaan välillä. Tilaajan on tunnettava hankintalainsäädäntö ja valvottava, että sen periaatteet tulevat noudatetuiksi. (Kuopila et al. 2007, 10, 21, 27.)

Palvelun tuottajan vastuulla on tuottaa tilaajan ostamat palvelutuotteet. Tuottaja saa itse päättää kuinka se haluaa sopimuksessa määritellyt palvelut tuottaa. Palvelun tuottajan vastuuna on noudattaa tilaajan kanssa solmittua toimitussopimusta ja sen on tuotettava laadukkaita palveluita, niin tilaajalle kuin asiakkaillekin. Tuottajan tehtävänä on huolehtia, että toimitussopimuksessa määritelty korvaus riittää palveluiden laadukkaaseen tuottamiseen. (Kuopila et al. 2007, 10, 21, 36.)

3.2.2 Julkiset hankinnat ja kilpailuttaminen

Julkisista hankinnoista puhutaan silloin, kun palveluita tai tavaroita ostetaan julkisilla varoilla. Hankinta tarkoittaa kirjallisen hankintasopimuksen tekemistä. Ostajana toimii hankintayksikkö eli julkinen ostaja ja myyjänä on yritys tai muu toimittaja. Hankintasopimuksessa sovitaan esimerkiksi palvelun tai tavaroiden ostamisesta rahallista korvausta vastaan. Hankintayksikköinä toimivat yleensä viranomaiset valtioissa ja kunnissa sekä kuntayhtymät ja kuntien liikelaitokset. Julkinen hankinta ylittää niin sanotun kansallisen kynnyksarvon, joka on esimerkiksi terveydenhoito- ja sosiaalipalveluissa 100 000 euroa. (Pekkala & Pohjonen 2010, 21.)

Suomessa käytetään vuosittain erilaisten palveluiden, tuotteiden ja urakoiden ostoon yli 20 miljardia euroa julkisia varoja. Kilpailuttamisen avulla pyritään ostamaan hinta-laatusuhteeltaan mahdollisimman edullisia palveluita, tuotteita ja urakoita. Kilpailuttamisen myötä tarjolla olevien vaihtoehtojen määrä kasvaa. Hankintayksikkö ei saa tarjoustalutuksessa suosia oman kuntansa yrityksiä tai kotimaisia yrityksiä. Kilpailuttaminen tarjoaa yrityksille tasavertaisen mahdollisuuden osallistua kilpailutuksiin. (Pekkala & Pohjonen 2010, 22.)

Julkisia hankintoja määrittelee laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348. Laki velvoittaa hankintayksiköitä, kuten kuntia ja kaupunkeja kilpailuttamaan tekemänsä hankinnat. Lain tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen ja laadukkaiden hankintojen tekemisen edistäminen. Lisäksi laki turvaa yhteisöjen ja yritysten tasapuoliset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. (Laki julkisista hankinnoista 1 §.)

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Julkisten hankintojen kilpailuttamisessa hankintayksikkö ilmoittaa tulevasta palvelun, tavaran tai urakan hankinnasta julkisesti. Hankintayksikkö laatii ilmoituksen, jossa selvitetään mitä hankitaan ja perusteet tarjouksen valinnalle. Kilpailuttamisessa hankintayksikkö voi käyttää erilaisia menettelyjä, joiden valintaan vaikuttaa hankinnan kohde, arvo ja luonne. Kilpailutuksen voittaja on valittava niiden valintaperusteiden mukaan, jotka on ilmoitettu ennakkoon. Tarjoajalla on mahdollisuus valittaa virheellisestä hankintamenettelystä. (Pekkala & Pohjonen 2010, 21–22.)

Kilpailutuksen voittaja ja hankintayksikkö solmivat sopimuksen, jonka sopimustyyppi määrittyy sen mukaan onko kyseessä palvelun, tuotteiden tai urakan osto. Lastensuojelupalvelut kuuluvat palveluhankintoihin, joista solmitaan palveluhankintasopimus. Palveluhankintasopimuksen kohteena on jonkin palvelun suorittaminen. Hankintayksikkö voi tarvita palvelua omiin tarpeisiinsa tai asiakkailleen. Asiakkaita voivat olla esimerkiksi kunnan tai kaupungin potilaat. (Pekkala & Pohjonen 2010, 73.)

4 SOSIAALIALAN YKSITYISTÄ PALVELUNTUOTANTOA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA VALVONTA

Sosiaalialan yrittäjyyttä ja yksityistä palveluntuotantoa tarkasteltaessa on huomioitava lainsäädännön asettamat vaatimukset ja määräykset palveluntuottajille. Lainsäädäntö määrittelee sosiaalialan yksityisen palveluntuotannon luvanvaraiseksi toiminnaksi, joka edellyttää palveluntuottajaa hankkimaan erilaisia lupia toiminnan laillistamiseksi. Lainsäädännön asettamien vaatimusten lisäksi sosiaalialan yksityinen palveluntuotanto on valvonnan alaista toimintaa.

Sosiaalialan yksityistä palveluntuotantoa ja lastensuojeluyrittäjyyttä määrittävät erilaiset lait ja määräykset. Sosiaalialan yrityksen tuottamat palvelut määrittävät erikseen mitkä lait ja määräykset yritystä koskevat. Lastensuojeluyrityksen palveluita ja yritystoimintaa määrittää muun muassa lastensuojelulaki. Sosiaalialan yksityisiä palveluntuottajia koskevat myös tietyt lainsäädännössä määritellyt lait yrityksen toimialasta tai sen tuottamista palveluista riippumatta. Seuraavissa kappaleissa sosiaalialan yksityistä palveluntuotantoa koskevaa lainsäädäntöä ja valvontaa esitellään tarkemmin.

4.1 Sosiaalihuoltoa koskeva lainsäädäntö

Yksityisiä sosiaalipalveluita määrittelee laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011. Lain tarkoituksena on varmistaa, että asiakkaan oikeus saada laadultaan hyviä yksityisiä sosiaalipalveluita toteutuu. Laki määrittelee yksityisten sosiaalipalvelujen toteuttamista, tuottamista ja valvontaa. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 1-2 §.)

Yksityisillä sosiaalipalveluilla tarkoitetaan sosiaalihuoltolaissa määriteltäviä sosiaalihuoltopalveluita (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 3 §). Näitä palveluja ovat sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta, kotipalvelut, asu-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

mispalvelut, perhehoito, laitoshuolto, vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta sekä työtoiminta ja toimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi (SHL, 17 §).

Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710 määrittelee sosiaalihuoltoa, jolla tarkoitetaan muun muassa sosiaalipalveluja, sosiaaliavustuksia ja toimeentulotukea. Sosiaalihuollon tarkoituksena on ylläpitää ja edistää perheiden, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden sosiaalista toimintakykyä sekä turvallisuutta. Muun muassa laitoshuolto ja perhehoito kuuluvat sosiaalihuoltolaissa määriteltyihin sosiaalipalveluihin. Sosiaalipalveluiden järjestäminen on kuntien ja kaupunkien vastuulla. (SHL, 1 §, 17 §.)

4.2 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista

Lain tarkoituksena on edistää asiakkaiden hyvää kohtelua ja hyvää palvelua sosiaalihuollossa sekä asiakkaiden oikeuksia näissä. Myös luottamuksellisuuden ja asiakaslähtöisyyden edistäminen on lain tarkoituksena. Lakia sovelletaan sosiaalihuoltoon, jota järjestävät sekä yksityiset palveluntuottajat että viranomaiset. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 1–2 §.)

Laki määrittelee sosiaalihuollon asiakkaalle oikeuden saada laadultaan hyviä palveluja. Asiakkaalla on oikeus hyvään kohteluun eikä hänen ihmisarvoaan saa loukata. Asiakkaan yksityisyyttä sekä vakaumusta on kunnioitettava sosiaalihuollossa. Asiakkaan mielipidettä ja toivomuksia on kuultava ja on otettava huomioon hänen kulttuuritaustansa, äidinkielensä sekä tarpeensa. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4 §.)

Laki määrittelee myös, että sosiaalihuollon asiakkaan asiakirjat ovat salassa pidettäviä eikä niitä saa luovuttaa sivullisille käytettäväksi tai nähtäväksi. Sosiaalihuollon tuottajalla, järjestäjällä ja niiden palveluksessa olevilla on vaitiolovelvollisuus koskien asiakkaiden tietoja ja asiakirjoja. Näitä tietoja saa luovuttaa eteenpäin ainoastaan asiakkaan suostumuksella. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 14–16 §.)

4.3 Lastensuojelua koskeva lainsäädäntö

Tutkimuksen kannalta on tärkeä avata myös lastensuojelua määrittävää lainsäädäntöä sekä lastensuojeluun liittyviä asioita, kuten lastensuojelun toimenpiteitä ja tukimuotoja. Lisäksi selvitetään sijaishuoltoa käsitteenä sekä siihen liittyviä toimenpiteitä. Lastensuojeluun liittyvä lainsäädäntö, toimenpiteet ja käsitteet liittyvät oleellisesti tutkimukseen ja näkökulmaan, jonka kautta tutkimusta tarkastellaan.

Lastensuojelua määrittelee lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki turvaa lapsen oikeuksia, joita ovat oikeus erityiseen suojeluun, turvalliseen kasvuympäristöön ja tasapainoiseen sekä monipuoliseen kehitykseen (LSL 1 §). Lapsen etu tulee huomioida kaikissa julkisen vallan toi-

missa. Lapsen oikeudet ja etu tulee ottaa huomioon erityisesti tehtäessä päätöksiä ja ratkaisuja, jotka vaikuttavat lapsen hyvinvointiin ja elämään. Ratkaisuja ja päätöksiä tehtäessä on tarkasteltava, kuinka laissa määritellyt lapsen oikeudet tulevat parhaiten turvatuiksi. (Räty 2010, 1.)

Lastensuojelulaki määrittelee erilaisia toimenpiteitä ja tukimuotoja, joiden avulla lastensuojelua toteutetaan. Lastensuojelun avohuollon tukitoimet ovat yksi näistä tukimuodoista. Avohuollon tukitoimien tavoitteena on lapsen myönteisen kehityksen tukeminen ja edistäminen. Tarkoituksena on myös vahvistaa ja tukea lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastaavien mahdollisuuksia ja kykyjä kasvattaa lasta. (LSL 34 §.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimiin on ryhdyttävä jos lapsen kehitys ja terveys ovat vaarantuneet. Lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle voidaan järjestää myös avohuollon tukitoimena. Tällöin sijoitus on yleensä lyhytaikainen ja sen tavoitteena on tukea ja täydentää kodissa tapahtuvaa hoitoa ja kasvatusta. Lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena esimerkiksi perheen kohdatessa kriisin, vanhempien sairaalajakson vuoksi tai perheen vaikeamman vaiheen takia. (Ahto & Mikkola 1999, 10.)

Sijaishuolto on yksi lastensuojelulaissa määritellyistä toimenpiteistä. Sijaishuollossa lapsen hoito ja kasvatusta järjestetään kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuolto kodin ulkopuolelle voidaan järjestää kiireellisesti, jos lapsi on välittömässä vaarassa. Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti laitoshuoltoon tai perhehoitoon. Lapsen hoito voidaan järjestää myös muulla tavalla edellytyksenä, että lapsen tarvitsema hoito ja huolto toteutuvat. Päätöksen lapsen sijoituksesta kodin ulkopuolelle tekee sosiaalihuollon johtava viranhaltija. Lapsen kotikunta on vastuussa sijaishuollosta aiheutuvista kustannuksista. Lapsen sijaishuollon mukaisista palveluiden ja tukitoimien järjestämisessä on vastuussa sekä sijoituskunta että lapsen sijoittajakunta. (LSL 13 §, 16 a §, 16 b §, 38 §.)

Lapsi on lastensuojelulain perusteella otettava huostaan, jos lapsen huolenpidossa tai kasvuolosuhteissa on puutteita, jotka uhkaavat lapsen kehitystä tai terveyttä tai lapsi toimii tavalla, joka vaarantaa vakavasti hänen kehitystään tai terveyttään. Huostaanottoon voidaan ryhtyä, jos avohuollon tukitoimet ovat osoittautuneet riittämättömiksi ja huostaanoton katsotaan olevan lapsen edun mukaista. Päätöksen huostaanotosta tekee sosiaalihuollon johtava viranhaltija. Tahdonvastaisissa huostaanotoissa päätöksen tekee hallinto-oikeus. (LSL 13 §, 40–43 §.)

Lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle huostaan otettuna, kiireellisesti sijoitettuna, avohuollon tukitoimena, jälkihuollon kautta tai lastensuojelulain 83 §:n väliaikais määräyksen perusteella (LSL 49 §). Laitoshuollossa henkilön hoito, kuntoutus ja ylläpito on järjestetty sosiaalihuollon toimintayksikössä. Laitoshuollossa olevan henkilön hoitoa ja huolenpitoa ei ole voitu järjestää muissa sosiaalipalveluissa tai hänen omassa kodissaan. Lastensuojelun laitoshuoltoon kuuluvat muun muassa lastenkodit ja nuorisokodit. Lastenkodit ja nuorisokodit ovat laitoshuoltopaikkoja, joissa asuvat

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

lapset ja nuoret ovat lastensuojelun asiakkaita. Lastenkodin ja nuorisokodin asiakkaat ovat yleensä iältään noin 0-17-vuotiaita. (SHL, 24 §.)

Perhehoidossa olevan henkilön kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa on järjestetty hänen oman kotinsa ulkopuolella. Perhekoti on yksityiskoti, jonka tehtävänä on järjestää ympärivuorokautista perhehoitoa. Perhehoidossa järjestettävä hoito on perheenomaista. Tavoitteena on sosiaalisen kehityksen ja perusturvallisuuden edistäminen sekä turvaaminen. Myös läheisillä ihmis-suhteilla ja niiden mahdollistamisella on tärkeä merkitys perhehoidossa. Perhehoidossa olevan henkilön kasvatusta, huolenpitoa ja hoitoa ei ole voitu järjestää muualla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa tai hänen omassa kodissaan. Perhehoidossa olevan henkilön ei myöskään ole katsottu tarvitsevan laitoshuoltoa. (SHL, 25 §.)

Perhehoitoa voivat järjestää myös yksityiset sosiaalipalveluiden tuottajat. Lapsi voidaan sijoittaa perhehoitoon esimerkiksi ammatilliseen perhekotiin. Ammatillinen perhekoti on lastensuojelun sijaishuollon palveluyritysmuoto. Kunnat ja kaupungit toimivat ammatillisten perhekotien palveluiden ostajina. Kunnat ja kaupungit ostavat lastensuojelulain perusteella perhehoidosta sijaishuoltopaikan lapselle tai nuorelle, joka tarvitsee sijoitusta. Yksityisten sosiaalipalveluiden kentällä, ammatillinen perhekoti sijoittuu perhehoidon ja laitoshuollon väliin. (Ammatillisten perhekotien liitto ry n.d.)

4.4 Yksityisten sosiaalipalvelujen lupamenettely ja valvonta

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista määrittää, että yksityisiä sosiaalipalveluita tuottavalla tulee olla aluehallintoviraston myöntämät alueelliset luvat. Lisäksi sillä tulee olla valtakunnallinen lupa tuottaa yksityisiä sosiaalipalveluja. Valvira eli sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää valtakunnalliset luvat. Valtakunnallinen lupa kattaa kaikki palveluntuottajan ympärivuorokautista sosiaalihuollon palveluita tuottavat toimintayksiköt. (Valvira Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto n.d.)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista velvoittaa yksityisten sosiaalipalveluiden tuottajia laatimaan omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelmalla varmistetaan sosiaalipalvelun toiminnan asianmukaisuus. Omavalvontasuunnitelman on katettava kaikki sosiaalipalvelut ja palvelukokonaisuuudet, joita sosiaalipalveluiden tuottaja tuottaa. Omavalvontasuunnitelman tulee olla julkisesti nähtävillä ja palveluntuottajan tulee seurata suunnitelman toteutumista. Omavalvontasuunnitelma tulee myös päivittää säännöllisesti. Määräyksiä omavalvontasuunnitelmaan voi antaa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 6 §.)

Omavalvontasuunnitelman lisäksi yksityisiä sosiaalipalveluita tuottavan on laadittava toiminnastaan vuosikertomus, joka toimitetaan lupaviranomaiselle. Toimintakertomuksessa selvitetään muun muassa toiminnassa tapahtuneet muutokset, kuten muutokset toimitiloissa ja henkilöstössä. Yksityisen sosiaalipalveluiden tuottajan toimitilat ja toimintayksiköt voi-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

daan tarkastaa valvontaviranomaisen toimesta. Valvira voi määrätä aluehallintoviraston suorittamaan tarkastuksen. Kunta voi myös tarkastaa toimintayksiköt lupaviranomaisen pyynnöstä. Tarkastuksen tekemiselle on oltava perusteltu syy. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 16–17 §.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seuraavassa esitellään tutkimuksen toteutusta. Aluksi tutkimusaineistosiiossa määritellään tutkimuksen tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys sekä selvitetään tutkimuksessa käytettyä tutkimusmenetelmää. Tämän jälkeen tarkastellaan tutkimuksen vaiheita, tutkimuksen kohderyhmää ja aineiston hankinta- sekä analyysitapaa. Lopuksi tarkastellaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

5.1 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen tutkimustehtävänä oli selvittää, sosiaalialan yrittäjyyden näyttäytymistä lastensuojeluyrittäjien kertomana. Tutkimuksen tutkimuskysymys määrittyi seuraavanlaiseksi:

Minkälaisena sosiaalialan yrittäjyys näyttäytyy lastensuojeluyrittäjien kertomana?

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta, koska tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelujen kautta. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on pyrkiä ilmiöiden ja asioiden kuvaamiseen ja ymmärtämiseen. Tavoitteena ei ole saada tilastollisia yleistyksiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija pääsee havainnoinnin tai haastattelujen kautta lähelle sitä ympäristöä tai niitä ihmisiä, joita hän tutkimuksessaan tutkii. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan on mahdollista saada tietoa suoraan kohderyhmältä, jota hän tutkii. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87, 116 ; Ahrne & Svensson 2011, 17.)

Tässä tutkimuksessa tutkittavasta aiheesta haluttiin tuottaa mahdollisimman kokonaisvaltaista tietoa. Tutkittavaa aihetta lähestyttiin niin, etteivät tutkijan omat asenteet tai oletukset vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin. Tämän tutkimuksen kohdalla voidaan siis puhua hypoteesittomuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijalla ei ole tutkittavasta aiheesta ennakkoolettamuksia, jotka vaikuttaisivat tutkimuksen tekoon. Tärkeämpää tutkimuksessa on hypoteesien keksiminen, ei niiden todistaminen. Tällöin tutkimusaineisto toimii tutkijan ajattelun vauhdittajana ja uusien näkökulmien tuottajana. (Eskola & Suoranta 1999, 16–20.)

5.2 Tutkimuksen vaiheet

Tutkimuksen ideointi käynnistyi syksyllä 2012. Syksyn mittaan tutkimuksen aihe tarkentui. Aiheen hyväksynnän jälkeen kohderyhmän etsintä käynnistyi. Kohderyhmän määräksi valittiin neljä haastateltavaa. Tähän

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

määrään päädyttiin, koska aihetta pyrittiin ymmärtämään syvällisemmin, eikä siitä pyritty saamaan tilastollisia yleistyksiä. Hirsjärvi ja Hurme (2011, 58–59) toteavatkin, että merkittävää tietoa tutkittavasta aiheesta voidaan saada jo muutamaa henkilöä haastatteleamalla. Tällöin voidaan puhua harkinnanvaraisesta näytteestä. Tämän tutkimuksen tutkittava kohderyhmä valittiin tarkkaan tiettyjen kriteerien perusteella, jotta tutkittavasta aiheesta oli mahdollista saada merkittävää ja luotettavaa tietoa.

Kohderyhmäksi tutkimukseen etsittiin lastensuojeluyrittäjiä, jotka toimivat yrittäjinä lastensuojeluyrityksessä. Kriteerinä oli, että yrittäjä toimii päivittäin lastensuojeluyrityksen toiminnassa mukana. Tutkimuksen kohderyhmäksi muodostui neljä lastensuojeluyrittäjää joista jokainen toimii lastensuojelun eri sijaishuoltopaikoissa yrittäjinä ja omistajina. He ovat yrityksensä toiminnassa mukana päivittäin. Lastensuojeluyrittäjät ovat toimineet yrittäjinä erimittaisia aikoja. Tutkimuksen kohderyhmä sijoittui Hämeen alueelle.

Sopivien haastateltavien löydyttyä tutkimuksesta tehtiin tutkimussuunnitelma, joka toimitettiin haastateltaville lastensuojeluyrittäjille. Tutkimussuunnitelma esiteltiin myös Hämeen ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman tutkimussuunnitelmaseminaarissa. Tutkimussuunnitelman perusteella jokainen lastensuojeluyrittäjä allekirjoitti tutkimusluvan kolmena kappaleena. Yksi kappale jäi haastateltavalle itselleen, yksi kappale Hämeen ammattikorkeakoululle ja yksi kappale tutkimuksen tekijälle.

Tutkimuksen aineisto kerättiin tammikuussa 2013. Heti aineiston keräämisen jälkeen aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi. Tutkimuksen aineisto analysoitiin helmi-maaliskuussa 2013. Aineiston analysoinnin perusteella muodostettiin tutkimuksen tulokset. Tutkimustulosten perusteella muodostettiin tutkimuksen johtopäätökset. Johtopäätökset kirjoitettiin maaliskuussa 2013. Kokonaisuudessaan tutkimus viimeisteltiin valmiiksi tammikuussa 2013.

5.3 Aineiston hankinta

Tutkimuksen aineisto kerättiin haastatteleamalla neljää lastensuojeluyrittäjää. Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2013. Haastattelut nauhoitettiin sekä samalla kirjattiin muistiinpanoja. Aineiston hankintatapana tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelija on valinnut etukäteen haastattelun teemat, joiden mukaan haastattelu etenee. Teemahaastattelussa haastattelija voi esittää haastateltavalle tarkentavia kysymyksiä teemoihin liittyen. Teemahaastattelu pyrkii korostamaan haastateltavan omaa tulkintaa asioista sekä millaisia merkityksiä hän antaa näille asioille. Teemahaastattelun avulla tutkija yrittää löytää vastauksia tutkimalleen asialle, tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77.)

Teemahaastattelun teemat muodostettiin tutkimuskysymyksen ja tutkimuksen aiheen perusteella (liite 1). Teemahaastattelu valittiin aineiston hankintatavaksi, koska liian tarkat tai johdattelevat kysymykset olisivat

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

voineet vaikuttaa haastateltavien vastausten sisältöihin. Teemahaastattelun avulla voitiin välttää, etteivät tutkijan ennakkokäsitykset tutkimusaiheesta vaikuttaneet haastateltujen lastensuojeluyrittäjien vastausten sisältöihin.

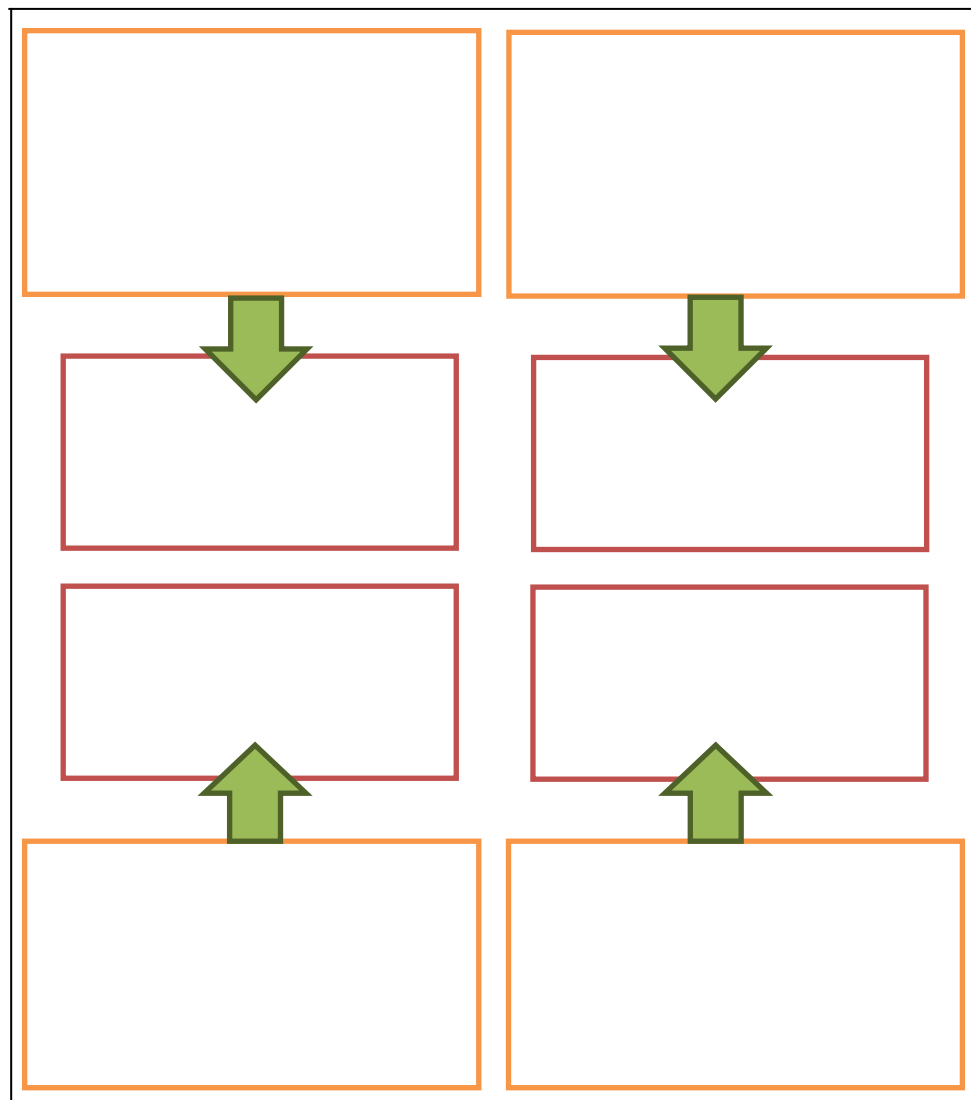
Tutkimustehtävänä oli selvittää, minkälaisena sosiaalialan yrittäjyys näytetään lastensuojeluyrittäjien kertomana. Tutkimustehtävän laajuus mahdollisti kokonaisvaltaisen kuvan saamisen aiheesta. Tutkimuksen aiheen vuoksi tarkkoja tai yksityiskohtaisia haastattelukysymyksiä ei voitu määrittää. Sen vuoksi haastatteluissa ei myöskään esitetty liian suoria, yksityiskohtaisia tai johdattelevia kysymyksiä. Teemojen avulla keskustelu mahdollisti haastatelluille kertoa ajatuksistaan juuri niin kuin he itse halusivat.

5.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysitapana tutkimuksessa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia ja teemoittelua. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa analyysi tapahtuu aineiston ehdoilla. Saatua aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin, jotka tunnetaan entuudestaan teoriakirjallisuudesta tai aiemmista tutkimuksista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87, 116.) Tämä analyysitapa sopii tutkimukseen, koska teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa aineisto on pääosassa, mutta se ei vaadi kuitenkaan täysin uusien teorioiden luomista. Tutkimusaineiston kautta saadut tutkimustulokset voidaan näin ollen ikään kuin vahvistaa aikaisempien teorioiden ja tutkimusten avulla.

Haastatteluiden jälkeen tutkimusaineisto litteroitiin. Litteroinnin jälkeen aineisto teemoiteltiin teemahaastattelun teemojen alle. Tämän jälkeen teemoiteltu aineisto luokiteltiin. Luokittelussa aineiston eri osia vertaillaan toisiinsa. Luokittelun avulla tutkija voi jäsentää aineistoa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 147.) Aineistosta etsittiin yhtäläisyyksiä ja nämä luokiteltiin yhteen omiksi erillisiksi alaluokiksi. Alaluokkien muodostamisen jälkeen aineisto yhdisteltiin. Yhdistelyssä alaluokista etsittiin samankaltaisuuksia

Samankaltaisuuksien löydyttyä alaluokista muodostettiin ryhmät, joista jokaiselle muodostettiin oma yläluokka. Yläluokille muodostettiin suoraan tutkimusaineiston mukaan pääluokat. Pääluokista muodostettiin tutkimustulosten pääteemat. Pääteemoiksi muodostui neljä teemaa, joita ovat haasteet lastensuojeluyrittäjyydessä, yhteiskunnallisten asioiden ja ilmiöiden vaikutus lastensuojeluyrittäjyyteen, erityisvaatimukset lastensuojeluyrittäjyydessä sekä hyvät puolet lastensuojeluyrittäjyydessä (kuvio 3).

Kuvio 3. Aineiston analyysi

Pääteemojen muodostamisen jälkeen aineisto analysoitiin ja analysoinnin perusteella koottiin tutkimuksen tulokset. Aineistosta valittiin sopivimmat sitaatit eli suorat lainaukset, jotka liitettiin tuloksiin. Tuloksia vertailtiin aiempien tutkimusten tuloksiin ja tuloksista muodostettiin johtopäätökset. Johtopäätöksissä tutkimuksen tulokset on koottu yhteenvedoksi ja tuloksia tulkitaan. Tulkinnan avulla lukija saa kokonaisvaltaisemman kuvan tutkitavasta aiheesta (Hirsjärvi & Hurme 2011, 152).

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kaikki tutkimuksen haastatellut osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Tutkimuksessa haastateltujen tiedot eivät tule missään vaiheessa tutkimusta ilmi ja heidän henkilöllisyytensä eivät ole tunnistettavissa tutkimuksesta. Haastateltujen lukumäärän takia on erityisen tärkeää, etteivät haastatellut ole tunnistettavissa tutkimuksesta. Tutkimuksen kohderyhmän kuvailusta jätettiin sellaiset tiedot pois, joista haastatellut olisivat tunnistetta-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

vissa. Tutkimuksen tulosten haastattelusitaatit ovat anonymisoitu eli kaikki tunnistetiedot ovat poistettu tai muutettu yleisempää muotoon (Kuula & Tiitinen 2010, 452). Tutkimusta varten haastatellut lastensuojeluyrittäjät eivät ole haastattelusitaateista tunnistettavissa.

Jokainen tutkimusta varten haastateltu lastensuojeluyrittäjä omistaa lastensuojeluyrityksen ja heistä jokainen on aktiivisesti mukana yrityksen päivittäisissä toiminnoissa. Tämä tuo tutkimukselle luotettavuutta, sillä lastensuojeluyrittäjät pysyvät ajan tasalla sosiaalialalla ja lastensuojelussa tapahtuvista muutoksista ja asioista. Lisäksi yrittäjillä on käytännön kokemusta ja tietoa lastensuojeluyrittäjyydestä.

Tutkimuksen aineiston hankinnassa käytettiin teemahaastattelua ja tutkitavasta aiheesta keskusteltiin teemojen avulla. Tämän ansiosta haastateltavat saivat kertoa ajatuksensa vapaasti ilman johdattelua tiettyyn suuntaan. Tämä tuo tutkimukselle luotettavuutta, sillä tutkijan omat käsitykset ja asenteet eivät vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin.

Hirsjärvi ja Hurme (2011, 189) painottavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuus perustuu suurilta osin tutkijan omaan toimintaan. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa suuresti se, kuinka tutkija on aineistoa käsitellyt ja kuinka aineisto on litteroitu eli kirjoitettu puhtaaksi sekä analysoitu. Tämän tutkimuksen aineisto litteroitiin tarkasti ja huolellisesti mitään oleellista pois jättämättä. Litteroinnin jälkeen aineisto analysoitiin huolella. Tutkimuksen analysointi raportoitiin ja esiteltiin tavalla, joka mahdollistaa, että aiheesta kiinnostuneiden on mahdollista toistaa tutkimus uudelleen myöhemmin.

Johtopäätöksissä tutkimuksen tuloksia vertaillaan aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta. Tällöin tutkimuksen tuloksille saadaan vahvistuvuutta. Näin tässä tutkimuksessa esitetyt tulokset saavat vahvistuvuutta ja tukea aiemmista tutkimuksista. (Eskola & Suoranta 1999, 213.) Vahvistuvuus aiempien tutkimusten kanssa tuovat tämän tutkimuksen tuloksille luotettavuutta.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Seuraavassa esitellään tutkimuksen tuloksia. Tulokset jaettiin neljän eri pääteeman alle, joita ovat haasteet lastensuojeluyrittäjyydessä, erityisvaatimukset lastensuojeluyrittäjyydessä, yhteiskunnallisten asioiden ja ilmiöiden vaikutus lastensuojeluyrittäjyyteen ja hyvät puolet lastensuojeluyrittäjyydessä. Seuraavaksi tarkastellaan haasteita, joita lastensuojeluyrittäjät ovat kohdanneet toimiessaan yrittäjinä.

6.1 Haasteet lastensuojeluyrittäjyydessä

Haastatteluissa lastensuojeluyrittäjiä pyydettiin miettimään asioita, jotka he kokevat haasteiksi toimiessaan yrittäjinä. Aihetta ei täsmennetty sen

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

enempää vaan haastateltavat saivat kertoa niitä asioita, joita heille nousi mieleen aiheesta.

Haasteita lastensuojeluyrittäjyydelle asettaa vaatimus lastensuojeluyritysten erikoistumisesta. Lisäksi lastensuojeluyrityksen resurssit aiheuttavat haasteita lastensuojeluyrittäjyydelle. Myös koveneva kilpailu yritysten kesken sekä markkinoinnin vaikeus ovat haasteita lastensuojeluyrittäjyydessä.

6.1.1 Vaatimus lastensuojeluyritysten erikoistumisesta

Puhuttaessa haasteista, joita sosiaalialalla yrittämiseen liittyy, eräänä haasteena lastensuojeluyrittämisessä nähtiin vaatimus lastensuojeluyrityksien erikoistumisesta. Koettiin, että lastensuojeluyrityksiltä aletaan vaatia erikoistumista tiettyyn osaamisalueeseen. Kunnat mainittiin yhtenä erikoistumista vaativana tahona.

Mutta tietenkin, mikä on ihan suoraan lastensuojeluyrityksen haaste, on se, että täytyy vähän erikoistua johonkin suuntaan.

Että kunnat alkaa sitä toivoo niinku yksiköiltä, että on jotain painopistealueita, koska perhesijoituksia kokoajan pyritään tekee enemmän ja enemmän.

Vaatimus erikoistumisesta kerrottiin olevan asia, jota lastensuojeluyrittäjän tulee miettiä suunnitellessaan yritystoimintaansa. Haastatelluista lastensuojeluyrittäjistä osa oli sitä mieltä, että lastensuojelulaitokset mielletään yleisesti erityisyksiköiksi.

Se on semmonen mitä pitää kokoajan vähän miettiä. Että mihin suuntaan tulevaisuudessa meidän kannattais niinku erikoistua.

Semmoset mahdollisimman tavalliset lapset ja nuoret koetaan laittaa perheisiin ja laitokset on erityisyksiköitä.

Vaatimus lastensuojeluyrityksen erikoistumisesta pohdittiin olevan erityisesti tulevaisuudessa asia, johon lastensuojeluyrittäjän tulee kiinnittää huomiota. Haastatteluissa lastensuojeluyrittäjät pohtivat, että erityisesti tulevaisuudessa lastensuojelun laitospaikat tullaan näkemään erityisyksiköinä.

Lastensuojelussa, että laitoksia ei tuu enää lisää vaan, että ne alkaa erikoistuu. Että on vähän selkeemmät, että tuolla tehhään eläinpedagogiikkaa ja tuolla on niinku psyykkisesti sairaimmat.

Tulevaisuuden kannalta, pitää pystyy tarjoo jotain ekstraa ja jotain erilaista. Ja se, että henkilökunnan koulutuksen pitää olla korkea, osaaminen pitää olla korkeeta ja pitää pystyy

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalian yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

vastaa siihen et mitä niinkun tarjotaan niin pitää pystyy tarjoo sitä.

Pohdittiin, että vaatimus lastensuojeluyrityksen erikoistumisesta tiettyyn osaamisalueeseen tuo vaatimuksia lastensuojeluyrityksen henkilökunnan osaamiseen ja koulutustaustaan. Kerrottiin, että yrityksen henkilökunnan koulutuksen tarvitsee olla korkea, jotta lastensuojeluyritys pystyy tarjoamaan siltä vaadittuja palveluita.

6.1.2 Lastensuojeluyrityksen resurssit

Yrityksen työvoimaresurssien kerrottiin olevan yksi haasteista lastensuojeluyrityksen toiminnassa. Lastensuojelulaitos on avoinna 24 tuntia vuorokaudessa, seitsemänä päivänä viikossa, ympäri vuoden. Tämän vuoksi yrityksessä täytyy olla jokaisena päivänä työntekijöitä töissä. Tämän vuoksi lastensuojeluyrityksellä on suuret henkilöstökulut.

Ensinnäkin se, että se on laitos, et se on kokoajan auki, että se työvoimaresurssi on niinku semmonen, että sitä pystytään kakskytnejä pyörittää niinku joulut ja juhannukset.

Lain kerrottiin määrittävän työntekijöiden vähimmäismäärän työpaikalla. Tämän vuoksi yrittäjän on laskettava ja suunniteltava huolellisesti työvuo-rot, jotta tarvittava määrä työntekijöitä on jatkuvasti paikalla. Henkilöstökulut ovat suuret lastensuojeluyrityksessä, mikä vaikuttaa yrityksen talouteen. Tämän vuoksi yrittäjän on osattava laskea tarkkaan kuinka paljon asiakkaita yritys tarvitsee, jotta yrityksen toiminta olisi kannattavaa. Lastensuojeluyrittäjältä vaaditaan myös kykyä katsoa tulevaisuuteen ja kykyä tunnistaa kohdat, joissa yritys mahdollisesti kokee muutoksia asiakasmää-
rissään.

Niin se tietysti ensin ja tietenkin lakikin määrittää siis sen työntekijämäärän, että tässä on isot menot kokoajan. Että kun ne henkilöstökulut on niin isot. Niin se pitää tarkkaan laskea, että kuinka paljon tarvii asiakkaita olla ja nähdä pitemmälle ite.

Sijaisien hankkimista yritykseen vakituisten työntekijöiden tilalle ei nähty täysin ongelmattomana. Lastensuojeluyrityksen perustyö asettaa sijaisen koulutustaustalle ja osaamiselle erityisiä vaatimuksia. Perustyön sujuvuuden kannalta sijainen tulee perehdyttää perusteellisesti työhön eikä vuokrafirmoja voida käyttää sijaisen hankkimisessa. Sijaisen perusteellinen perehdyttäminen talon tavoille nähtiin tärkeänä niin lapsia ja nuoria kohtaan, kuin muita yrityksen työntekijöitä kohtaan.

Sijaisenkin täytyy kaiken lisäksi olla semmonen, että se on sisään ajettu ensin työhön. Ettei voi vaan ottaa jostain vuokrafirmasta vaikka keikkalaisia, koska ei se oo reilua näitä lapsia ja nuoria kohtaan, että tähän tulee joku ihan vieras ihmi-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

nen. Ja sen jälkeen se ei oo reilua meit työntekijöit kohtaan, koska se ei tiedä talon tapoja.

Kerrottiin, että lastensuojeluyrityksellä ei ole päiviä, jolloin se olisi suljettu. Lastensuojeluyrittäjän on oltava lähes aina valmiudessa lähtemässä töihin, työntekijöiden sairastuessa tai estyessä. Tämän asian pohdittiin olevan asia, joka yrittäjän täytyy hyväksyä.

Ja yrittäjä on sit se backuppi aina, että ei oo sellasia päiviä, että ollaan kiinni. Jos työntekijät estyy tai sairastuu tai ei oo sijaisia niin ei silloin kukaan kysy, että pääseks sä vaan silloin on vaan ite mentävä. Se on tietysti mikä on kaikessa yrittäjyydessä. Se vaan täytyy hyväksyä.

Ja sitten käytännössä se, että jos ite on täältä pois niin täällähän pitää jonkun olla töissä tietysti koko aika. Se on myös semmonen kustannuskysymys.

Työntekijöiden suuri vaihtuvuus on haaste lastensuojelussa. Oikean koulutuksen ja persoonan omaavia työntekijöitä on vaikea löytää ja saada heitä lastensuojeluyritykseen töihin. Kerrottiin, että työntekijöillä on suuri rooli lastensuojeluyrityksen menestymisessä ja lasten ja nuorten tilanteiden parantumisessa. Ajateltiin, että toimivan työtiimin saaminen voi olla osittain haasteellista.

Mut et löytää ne oikeet ihmiset siihen, millä tehdään semmosta hyvää joka päivän duunissa semmosta tulosta nuorten ja lasten kanssa. Semmosen tiimin saaminen on tosi vaikeeta, haasteellista.

Lastensuojeluyrittäjät toimivat yrityksessä esimiehinä ja työntekijöiden johtamisen kerrottiin olevan eräs haaste lastensuojeluyrittäjyydessä. Johtamisen kerrottiin olevan haasteellista, jos yrityksen työntekijät vaihtuivat useasti tai heillä ei ollut pitkää työkokemusta lastensuojelusta. Pohdittiin, että usein vaihtuva työyhteisö tuo monia eri haasteita johtamiselle. Suuret haasteet johtamisessa taas vaikuttavat lastensuojeluyrittäjän päivittäiseen työhön.

6.1.3 Kilpailu ja markkinointi

Tulosten perusteella kilpailu lastensuojeluyritysten kesken on kovaa. Kilpailun uskottiin myös kovenevan tulevaisuudessa. Kilpailun vuoksi yrityksen tulee koko ajan kehittää toimintaansa ja palveluitansa. Uskottiin, että lastensuojeluyritys pärjää kilpailussa, jos sen tarjoamat palvelut ovat laadukkaita ja osaaminen hyvää. Toisaalta palvelun halvan hinnan ajateltiin määrittelevän kuka menestyy kilpailussa. Samalla nähtiin, että halvalla palveluitaan myyvät lastensuojeluyritykset eivät tulisi pärjäämään kilpailussa. Kilpailu koettiin haasteena yrityksen toiminnalle, mutta toisaalta yritystoiminnan kehittäminen nähtiin työnä, jota tehdään omasta halusta, ei pakosta.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Kyllähän kilpailu on tietysti kovaa, paljon kovempaa kuin se oli joskus aikoinaan. Pitää pärjätä ja pitää kehittää. Mutta se ei oo semmosta, että sitä ois pakko tehdä vaan sitä halutaan tehdä.

Mä ajattelen niin, että kilpailu varmaan kovenee vielä tästä. Mut sit sellasella laadulla ja osaamisella kyllä pärjää. Hinnalla ei mun mielestä pärjää, et tavallaan halvemmalla ei voi myydä. Eikä se oo mahdollistakaan.

Suurten lastensuojeluyritysten määrän kasvamisen pohdittiin tuovan haasteita lastensuojeluyrittäjyydelle erityisesti tulevaisuudessa. Suuret lastensuojeluyritykset voivat myydä enemmän palveluita ja asiakaspaikkoja, kuin pienet lastensuojeluyritykset. Tämän ajateltiin lisäävän kilpailun määrää pienten ja suurten lastensuojeluyritysten välillä.

Tietenkin tää hintakilpailu että tässä on näitä isoja toimijoita, ketkä niinkun painaa päälle, et niinkun myy tätä voluumii sit, et niillä on isoja paikkoja... Kilpailu on kovaa.

Puhuttaessa kilpailusta, uskottiin tulevaisuudessa sellaisten lastensuojeluyrityksien pärjäävän kilpailussa, joissa johtaja on mukana yrityksen päivittäisessä toiminnassa. Ajateltiin, että suurien lastensuojeluyritysten ja palveluiden ostajien välinen keskusteluyhteys voi kadota. Kovenevan kilpailun nähtiin vaativan lastensuojeluyrittäjältä osaamista vastata kuntien ja kaupunkien tarpeisiin. Kilpailun myötä yrityksen on pystyttävä muokkaamaan omaa palveluntuotantoaan ja osattava vastata haasteisiin. Yrityksen on myös osattava neuvotella palveluiden ostajien kanssa ja oltava joustava.

Mä oletan niin että sellasella kasvullisella johtajalla, et se johtaja on paikalla ja vastaa ihan oikeesti siitä toiminnasta, sillä varmaan pärjää.

Se, että kunta ostaa jatkossa, niin ne ostaa laadukasta hyvää palvelua missä on sitoutunutta, osaavaa työntekijää. Haasteisiin osataan vastata, osataan myös muokata sitä omaa palveluntuotantoa sen kunnan tarpeisiin. Et se ei oo semmonen ota tai jätä -kisa.

Markkinoinnin kerrottiin olevan haastavaa lastensuojeluyrittäjyydessä. Lastensuojeluyrityksen palveluita ei voi markkinoida silloin, kun yrityksen kaikki asiakaspaikat ovat täynnä, koska silloin yrityksellä ei ole palveluita, joita se voisi myydä. Asiakaspaikkojen vapautuessa yrittäjä voi joutua luomaan uudestaan kontaktit palveluiden tilaajiin, koska tilaajat ovat voineet vaihtua. Tällöin nämä asiakaskontaktit joudutaan luomaan lähes puhtaalta pöydältä uudestaan.

Siinä vaiheessa, kun niitä lapsii ja nuorii lähteekin, niin joudutaan luomaan uudestaan niitä kontakteja. Sit usein ne sosi-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

aalityöntekijät monissa kunnissa ketkä on niitä niin sanottuja asiakkaita niin ne on monesti jo vaihtunut. Et semmonen tietoisuuden ylläpitäminen siitä et ollaan olemassa, niin se on aika vaikeeta itse asiassa.

Lastensuojeluyrityksen pitäminen palveluiden ostajien tietoisuudessa nähtiin markkinoinnin haastavana puolena. Jatkuva näyttö yrityksen palveluiden laadusta ajateltiin olevan mainos yrityksen tarjoamista palveluista. Lastensuojeluyrityksen lasten ja nuorten asioiden eteenpäin menemisen kerrottiin olevan yksi tapa, jolla yritys voi mainostaa palveluitaan

Sun täytyy sillä sun työllä, tavallaan jatkuvalla näytöllä, niin se on se sun mainos, et miten lasten ja nuorten asiat menee eteenpäin.

Lastensuojeluyrityksen palveluiden markkinoinnin kerrottiin olevan haastavaa monesta eri syystä. Haasteita markkinoinnille aiheuttaa asiakaskontaktien vaihtuminen ja lastensuojeluyrityksen pitäminen palveluiden ostajien tietoisuudessa. Lastensuojeluyrityksen palveluita ei voi myöskään mainostaa tavalliseen tapaan esimerkiksi lehdessä, mikä aiheuttaa markkinoinnille haasteita. Lastensuojeluyrityksen markkinoinnin ja mainonnan on oltava hienovaraista.

6.2 Erityisvaatimukset lastensuojeluyrittäjyydessä

Haastatteluiden yhtenä teemana olivat erityisvaatimukset, joita lastensuojeluyrittäjät ovat kokeneet toimiessaan yrittäjinä. Haastatteluissa lastensuojeluyrittäjiä pyydettiin miettimään erityisvaatimuksia, joita sosiaalialalla yrittäminen asettaa lastensuojeluyrittäjyydelle.

Tulosten osoittavat, että erityisvaatimuksia lastensuojeluyrittäjyydelle aiheuttaa lastensuojelun haastavuus toimialana. Lisäksi lastensuojeluyrittäjän on siedettävä riskejä toimiessaan lastensuojeluyrittäjänä sekä lastensuojeluyrittäjältä vaaditaan laaja-alaista osaamista työssään. Lastensuojeluyrittäjyys myös vaatii yrittäjältä täyttä sitoutumista yrittäjyyteen.

6.2.1 Lastensuojelu toimialana

Lastensuojelu toimialana on haastava, mikä tuo oman erityishaasteensa lastensuojeluyrittäjyydelle. Alan haastavuuden takia yrittäjän tulee tarjota työntekijöilleen työnohjausta. Haastavuuden takia työnohjausta on tarjottava työntekijöille, vaikka yrittäjä itse tekisi työnsä mahdollisimman hyvin. Haastatteluissa pohdittiin, että lastensuojelussa työntekijöiden vaihtuvuus on yleistä. Ajateltiin, että työntekijöiden vaihtuvuus ei johdu siitä, että työntekijät eivät olisi tyytyväisiä työpaikkaansa, vaan lastensuojelun vaatavuus aiheuttaa vaihtuvuutta. Vaikka lastensuojelu koettiin haastavaksi alaksi toimia yrittäjänä, koettiin samalla myös, että lastensuojelussa on asioita, jonka vuoksi halutaan toimia yrittäjänä juuri lastensuojelussa.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Sitten tää on rankkaa työtä niin työntekijät tarvii työnhjauksen. Tarvii niinku hyväksyä, että vaikka kuinka hyvin tekis yrittäjä työnsä niin tää ala on sen verran vaativa, että tässä on vaihtuvuutta ja tulee aina oleen. Että monet tuumaa muutama vuoden jälkeen, että voisin tehdä jotain muuta. Että vaikka on ollut tyytyväisiä työpaikkaansa.

Sosiaaliala ja erityisesti lastensuojelu toimialana nähtiin vaikuttavan yrittäjänä toimimiseen. Lastensuojelun kerrottiin tuovan haasteita yrittäjän työhön. Lastensuojelu on haastava ala toimia yrittäjänä ja asiakkaat ovat haastavia. Ajateltiin, että lastensuojelu on kiittämätön ala, jossa kiitoksen työstään voi saada vasta useiden vuosien päästä. Lastensuojelussa toimiminen vaatii yrittäjältä persoonallisuutta, jossa yhdistyvät lujuus sekä pehmeys.

Niin onhan se sillalaila kiittämätön ala, että kiitos saattaa tulla vasta kymmenen tai kahdenkymmen vuoden päästä. Ei se oo joka päivä ihan ruusuilla tanssimista. Joku siinä tietenkkin on, että tykkää työstään ja haluaa sitä tehdä, mutta kyllä se vaatii semmosta tietynlaista kovuutta, että sitä jaksaa tehdä.

Että sä oot lastensuojelussa työssä, niin se jo vaatii sulta tietynlaista persoonaa ja tietynlaista lujuuutta, mutta sit se tietysti vaatii sitä pehmeitäkin puolta

Ajateltiin, että lastensuojeluyrittäjänä toimiminen vaatii yrittäjältä halua tehdä lastensuojelutyötä. Pohdittiin myös, että yritystoiminnan toimivuuden kannalta on tärkeää, että yrittäjä on koko sydämellään työssä mukana. Nähtiin, että vain sitä kautta yrittäjä voi tehdä työtä lastensuojelun tavoitteiden eteen, joita mainittiin olevan lasten ja nuorten auttaminen. Ainoastaan rahaa ajattelevan yrittäjän koettiin epäonnistuvan työssään lopulta. Työn ajateltiin olevan vaikeaa, jos yrittäjä ajattelee ainoastaan yrityksen kannattavuutta. Omasta työstä pitäminen ylläpitää työmotivaatiota, ja sen ajateltiin myös suojelevan yrittäjän omaa terveyttä.

Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana. Sillä tavalla pystyt ihan oikeesti tekeen sitä työtä, eli auttaa niitä nuoria eteenpäin. Jos sä vaan aattelet, että mä oon vaan yrittäjä ja mä ajattelen tätä euroina, niin se ei onnistu. Se on hirveen vaikeeta.

Se, että tykkää siitä työstä on varmaan aika tärkeetä. Et mä voisin hyvin kuvitella, et jos tää työ ois jotenkin epämielittävää tai vastenmielistä niin tai ei ois motivoitunut, niin se vois varmaan terveyskin romahtaa aika nopeesti.

Tutkimustulosten mukaan haastatellut lastensuojeluyrittäjät pohtivat paljon yrityksen kannattavuutta suhteessa lasten ja nuorten etuun. Koettiin, että työnsä hyvin tekevä yrittäjä ottaa huomioon lasten ja nuorten hyvin-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

voinnin eikä ainoastaan yrityksen kannattavuuden. Yrittäjät kertoivat, että he ajattelevat asioita lasten hyvinvoinnin näkökulmasta, eivätkä oman etunsa.

Ainahan pitää asiakasneuvotteluissa miettiä sitä lasten kotiin paluuta. Ja totta kai me halutaan tehdä työmme hyvin ja ajatella sitä yhtä lasta, että meidän täytyy myös ajatella sen kotiin paluuta, eikä sitä yritystä. Vaan ne lapset ja nuoret on ykkönen. Sitä aina ajattelee näitten näkökulmasta eikä sillei omasta.

Et voi pelastaa niinkun koko maailmaa, vaan näitten lasten nuorten, joiden elämässä sulla on niinkun sija tän vähän aikaa kun ne on sijoitettuna, niin ainakin osaltas auttaa siinä. Se on mun mielestä se kaikkein tärkein ja sit se yrittäjyys on se kakkonen.

Lastensuojeluyrittäjät kertoivat, että yrittäjänä heillä on mahdollisuus vaikuttaa heidän yritykseensä sijoitettujen lasten ja nuorten elämään positiivisesti. Tämä ajateltiin olevan kaikista tärkein asia työskenneltäessä yrittäjänä lastensuojelussa. Lastensuojeluyrittäjät pohtivat yrittäjyyden vasta tulevan toisena, lasten ja nuorten hyvinvoinnin jälkeen.

6.2.2 Lastensuojeluyrittäjän riskien sietokyky

Lastensuojeluyrittäjyyden pohdittiin vaativan yrittäjältä riskien sietokykyä. Yrittäjyydessä nähtiin olevan omat riskinsä, joihin yrittäjän täytyy osata varautua. Pohdittiin, ettei yrittäjä voi tietää mikä yrityksen tilanne on vuoden tai vuosien päästä. Lastensuojeluyrityksen yritystoiminta on epävarmaa yritystoimintaa ja lastensuojelu on ailahtelevainen ala yrittäjyyden kannalta.

Ja onhan se hyvin semmosta epävarmaa yritystoimintaa, et enhän mä voi tietää mikä meidän tilanne on vuoden päästä tai kahden vuoden päästä tai kolmen vuoden päästä.

Jos aattelee sosiaaliyrittäjyydessä niitä substanssialoja, niin lastensuojelu on kaikista eniten tavallaan ailahtelevainen. Mut lastensuojelu on enemmän semmosta, et tavallaan pyritäänkin siihen et se ennaltaehkäisevää työtä tehään enemmän.

Erityisesti epävarmuus asiakkaiden saamisesta koettiin riskinä yritystoiminnalle. Kerrottiin, että lastensuojeluyrittäjä ei voi koskaan tietää ovatko yrityksen asiakaspaikat täynnä vai onko niissä vajaan. Yrittäjät pohtivat, että lastensuojeluyrittäminen on riskialtista, koska lastensuojelussa pyritään ennaltaehkäisevään toimintaan, jonka tavoitteena on lastensuojelun asiakkaiden määrän vähentyminen. Lastensuojeluyrittäjän tulee tiedostaa yritystoiminnan mahdolliset riskit toimiessaan lastensuojeluyrittäjänä.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

6.2.3 Lastensuojeluyrittäjyyden osaamisen vaatimukset

Tuloksista käy ilmi, että lastensuojeluyrittäjyys vaatii yrittäjältä laajaa sekä kokonaisvaltaista osaamista. Haastatteluissa kerrottiin, että lastensuojeluyrittäjällä täytyy olla paljon tietoa sekä osaamista monesta eri asiasta. Yrittäjät kertoivat lastensuojeluyrittäjän tarvitsevan osata ehdottomasti lastensuojelun perustyö. Tärkeänä nähtiin myös osaaminen markkinoinnista ja taloushallinnosta. Pidettiin myös tärkeänä, että yrittäjä tuntee lastensuojelulain ja että hänellä on sosiaali- ja terveysalan koulutus.

Osaamista täytyy tietysti olla. Että mä ajattelen sen niin, että yrittäjän täytyy itse osata se perustyö. Musta se on tärkeätä se, että yrittäjäksi lähtee sellanen, joka itse osaa sen perustyön ja omat koulutukset riittää tekeen sitä perustyötä.

Yrittäjällä pitäis olla aika monenlaista osaamista. Talousosaaminen on aika tärkeätä yritystoiminnan kannalta ja sosiaalipuolelta ois hyvä tietää sosiaalipuolen toiminta, nää kontaktit. Mä veikkaan, et kovin monessa yritystoiminnassa ei tarvii tuntee asioita niin laaja-alaisesti kuin mitä tässä.

Lastensuojeluyrittäjyys on hyvin kokonaisvaltaista työtä, joten yrittäjän täytyy työssään hallita monenlaisia eri asioita. Yrittäjän tarvitsee olla perillä monesta eri asiasta, kuten lasten ja nuorten asioista sekä tiedettävä tilanne työntekijöiden suhteen. Haastatteluissa kerrottiin, että lastensuojeluyrittäjän on osattava toimia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä ylläpidettävä yhteistyösuhteita. Laaja-alaisen osaamisen lisäksi koettiin tärkeäksi, että yrittäjä päivittää omaa osaamistaan sekä kouluttautuu säännöllisesti.

Ja kokoajan pitää olla niinkun kärryillä jokaisen nuoren ja lapsen asioista.

Sit se, että sä meet eteenpäin, sä kouluttaudut ja silleen tavaltaan viedä sit sun...Ettei se oo semmosta pysähtynyttä se meno.

Lastensuojeluyrittäjän työnkuva on monipuolinen ja työtehtävät ovat vaihtelevia. Työpäivän kerrottiin koostuvan monesta eri asiasta. Yrittäjän täytyy työpäivän aikana huolehtia monista eri asioista, kuten lasten ja nuorten ja heidän perheiden asioista sekä yrityksen pyörittämiseen liittyvistä asioista. Yrityksen pyörittämiseen liittyvistä asioista mainittiin yrityksen laskutus, sopimusasiat, rekrytointiasiat, kiinteistöhuoltoasiat ja opiskelijaasiat.

Mut se päivähän koostuu monesta eri asiasta. Mulla nuorten asioita, mulla vanhempien asioita, mulla on perheiden asioita, ne voi olla kiinteistöhoitoon liittyviä asioita. Et se päivähän koostuu, et se on tavallaan aika pirstaleinen, et se koostuu hirveen monesta eri asiasta.

Lastensuojeluyrittäjä ei voi työn vaihtelevuuden takia keskittyä tekemään työpäivän aikana vain yhtä asiaa. Yrittäjän tarvitsee hallita ja muistaa monta eri asiaa yhtä aikaa. Tärkeänä mainittiin hoidettavien asioiden laittaminen tärkeysjärjestykseen. Yrittäjät kertoivat, että vaikka työpäivän aikataulun suunnittelisi etukäteen, suunnitelmat harvoin pitävät paikkaansa. Yrittäjän on valmistauduttava työpäivän aikana tapahtuviin yllätyksiin ja muutoksiin. Hänen on oltava valmiina lähtemään nopeasti eri tilanteisiin, kokouksiin ja palavereihin.

Et voi koko päivää tehdä yhtä ja samaa. Et en mä voi yhtä päivää viikossa tai kahta päivää viikossa niinkun erottaa, et mä oisin kahdeksan tuntia tekemässä suunnitelmaa.

Työpäivähän saattaa olla semmonen, että varmaan vaikka ois kuinka suunnitellut, niin harvoinhan se semmonen on. Koskaan ei voi tietää, että mikä tilanne on ja mitä tapahtuu. Aina on hyvä olla sillai lähtövalmiina.

Tärkeänä osaamisena, jota yrittäjä tarvitsee työssään, nähtiin olevan hyvät neuvottelukykytaidot ja tasapuolinen kohtelu kaikkia kohtaan. Myös kyky sietää epämukavia asioita pidettiin tärkeänä. Mainittiin myös, että lastensuojeluyrittäjä tarvitsee positiivisen ajattelun taitoa, koska lastensuojeluyrittäjä toimii haastavien lasten ja nuorten kanssa. Tärkeänä asiana nähtiin myös, että yrittäjä osaa toimia lasten ja nuorten kanssa suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Haastatteluissa kerrottiin lastensuojeluyrittäjyyden vaativan yrittäjältä luovan ajattelun taitoa ja joustavuutta. Tärkeänä mainittiin myös pitkä työkokemus sosiaalialalta.

Se vaatii tietysti kauheen pitkää pinnaa, neuvottelukykyä ja asioiden huomioon ottamista. Sit vaatii paljon vastuunottoa. Ja sit semmosta positiivisuuden ajattelua. Ne lapset, jotka on lastensuojelun asiakkaita, et vaikka ne tilanteet on haastavia, niin ei ne silti oo toivottomia.

Sulla täytyy olla hyvät sosiaaliset taidot, tosi hyvät, koska se ei oo vaan, että sulla on nää lapset ja nuoret täällä. Siinä on lapsen biologinen perhe ja kenelläkin mitäkin tukitoimia. Sit sulla pitää olla suhteet kouluun, sulla pitää olla suhteet esimerkiksi lasten psykiatriselle.

Lastensuojeluyrittäjällä tarvitsee olla hyvät yhteistyösuhteet moniin eri yhteistyökumppaneihin. Yrittäjät kertoivat, että heillä täytyy olla hyvät sosiaaliset taidot, koska lasten ja nuorten verkosto on hyvin laaja. Lastensuojeluyrittäjän täytyy säilyttää hyvät yhteydet lapsen ja nuoren perheeseen, kouluun ja esimerkiksi psykiatriisiin palveluihin. Yrittäjät kertoivat, että työssään he eivät tee työtä ainoastaan lapsen tai nuoren kanssa, vaan koko yhteistyöverkoston kanssa, joka lapsella tai nuorella on.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

6.2.4 Lastensuojeluyrittäjän sitoutuminen työhön

Lastensuojeluyrittäjyyden koettiin vievän paljon aikaa yrittäjän elämästä. Yrittäjän päivät ovat pitkiä ja yrittäjyyden koettiin olevan koko elämän vievää aikaa. Lastensuojeluyrittäjät kertoivat olevansa tavoitettavissa 24 tuntia vuorokaudessa. Tämän koettiin osaksi luovan paineita. Samalla myös pohdittiin yrittäjyyden olevan oma valinta, minkä vuoksi suuri työ määrä ja pitkät työpäivät täytyy vain hyväksyä.

Se on ehkä semmonen, mikä tulee ensimmäisenä mieleen, että mikä yrittäjälle luo paineita, kokoajan ollaan niinku auki ja kokoajan puhelin päällä.

Yrittäjyys on semmosta koko elämän vievää aikaa. Töissä oon vuorotta. Mä oon kaksikymmentä tuntia vuorokaudessa töissä tai ainakin tavoitettavissa.

Lastensuojeluyrittäjyys sitoo yrittäjää, minkä vuoksi yrittäjän oman elämän ja yrittäjyyden yhteensovittaminen ajateltiin olevan hankalaa. Kerrottiin, että lastensuojeluyrittäjän työt eivät lopu koskaan ja yrittäjinä he saattavat tehdä erityisesti hallinnollisia töitä yön pikkutunteina.

Varmaan se suurin haaste siinä on varmaan sen yrittäjyyden ja sit sen oman elämän yhteensovittaminen, koska on töissä kaksikymmentä tuntia vuorokaudessa.

Sehän ei oo kahdeksasta neljään yrittämistä. Se, että se ympärivuorokautinen asuminen pyörii koko aika, olin mä sitten missä joulun vietossa tai lomalla tai muuta niin se talohan silti pyörii koko aika.

Puhuttaessa vaatimuksista, joita sosiaaliala asettaa yrittäjyydelle, yrittäjät kertoivat yrittäjyyden vaativan sitoutumista työhön. He kertoivat, että lastensuojeluyrittäjyys vaatii yrittäjältä täyttä sitoutumista työhön ja yrittäjyyteen. Kerrottiin, että ennen yrittäjäksi ryhtymistä yrittäjän tulisi olla täysin varma halustaan ja kyvyistään toimia yrittäjänä.

Tietenkin nopeet liikkeet ei oo niinku mahdollisia tässä työssä. Että jos päättää, että mä en jaksakaan tätä enää, niin semmonen ei onnistu. Kannattaa olla alalla toiminut ja saada vahvistus siitä, että lastensuojelua mä haluan tehdä ja pystyn tehdä.

Lastensuojeluyrittäjyys vaatii yrittäjältä täyttä sitoutumista työhön. Yrittäjän täytyy olla yrittäjyydessä täysillä mukana. Lastensuojeluyrittäjyyden aloittaminen vaatii omien motiivien tarkkaa pohtimista sekä varmuutta yrittäjyyden sopivuudesta itselle. Lastensuojeluyrittäjäksi alkavan on oltava varma halustaan toimia yrittäjänä, sillä yrittäjyyttä ei voi kokeilla ja yrittäjänä ei voi toimia ohimennen.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Mut kyllähän tässä yrittäjyydessä täytyy olla ihan sillai täysillä mukana, että tätä ei voi tehdä sillai ohimennen tai tätä ei voi tehdä sillai, et mä nyt kokeilen onks musta yrittäjäksi.

Sit pitää ottaa se vastuu, viimeinen vastuuhan on viime kädessä mulla. Vastuu pitää ottaa, me ollaan kuitenkin vastuussa meidän lapsista ja nuorista, sekä niiden omille vanhemmillensa, että kunnan sosiaalityöntekijälle ja toimelle.

Lastensuojeluyrittäjyys vaatii sitoutumisen lisäksi myös vastuun kantoa. Haastatellut lastensuojeluyrittäjät kertoivat, että heillä on vastuu työstä sekä yritykseen sijoitetuista lapsista ja nuorista. Lastensuojeluyrittäjät ovat vastuussa sekä kunnille ja kaupungeille, jotka ostavat heiltä palveluita sekä lasten ja nuorten vanhemmille. Lastensuojeluyrittäjät kertoivat, että jokaisen tehdyn päätöksen ja ratkaisun täytyy olla perusteltu. Perustelut täytyy olla valmiina jokaisesta tehdystä päätöksestä.

6.3 Yhteiskunnallisten asioiden ja ilmiöiden vaikutus lastensuojeluyrittäjyyteen

Haastatteluissa lastensuojeluyrittäjiä pyydettiin miettimään asioita ja ilmiöitä, jotka he ovat kokeneet vaikuttavan lastensuojeluyrittäjyyteen. Aihetta ei täsmennetty sen enempää vaan haastatellut saivat kertoa vapaasti asioita, jotka he ovat kokeneet vaikuttaneen yrittäjyyteen.

Tulosten perusteella lastensuojeluyrittäjyyteen vaikuttavat erityisesti julkisen sektorin rooli lastensuojeluyrityksen palveluiden ostajana, lainsäädäntö sekä yhteiskunnan tilanne ja siinä tapahtuvat muutokset. Myös lastensuojeluyrittäjyyden monipuolinen työnkuva vaikuttaa lastensuojeluyrittäjänä toimimiseen.

6.3.1 Julkinen sektori palveluiden ostajana

Tulosten perusteella ilmenee, että palveluiden myynti julkiselle sektorille, eli kaupungille ja kunnille on asia, joka vaikuttaa lastensuojeluyrittämiseen. Kuntien tilaaja-tuottaja-malli vaikuttaa merkittävästi lastensuojeluyrityksen toimintaan. Julkisen sektorin poliittinen päätöksenteko palveluista, joita se tuottaa itse tai tilaa ulkopuolisilta tuottajilta vaikuttaa suoraan lastensuojeluyrityksen toimintaan. Paljon ostopalveluita ostava kunta nähtiin yrittäjälle hyvänä asiana. Pohdittiin, että pienen kuntien, joilla ei ole omaa palveluntuotantoa, täytyy ostaa palveluita paljon yksityisiltä palveluiden tuottajilta. Isojen kuntien ja kaupunkien kerrottiin taas pystyvän tuottamaan paljon itse palveluitaan, jolloin niiden ei tarvitse ostaa palveluita yksityisiltä tuottajilta.

Et mikä tavallaan poliittinen fiilis missäkin kunnassa on milloinkin meneillään, et se vaikuttaa eniten. Sit tietysti ne kunnan omat resurssit, et jos on pieni kunta, jolla ei oo paljon omaa palveluntuotantoa, niin senhän on tavallaan pakkokin ostaa.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Kuntien ja kaupunkien taloustilanteen pohdittiin vaikuttavan myös lastensuojeluyritykseen. Jos kuntien ja kaupunkien taloustilanne huononee, kunnat ja kaupungit alkavat leikata menojaan ostopalveluista, joihin lastensuojeluyrityksen palvelut kuuluvat. Kerrottiin, että lastensuojeluyritykset ovat riippuvaisia kunnista ja kaupungeista sekä niiden taloustilanteistaan.

Kun asiakkaat on kaupungeja ja kuntia, et jos niillä menee taloudellisesti huonosti, niin ruvetaan leikkaamaan. Ja tää on ensimmäinen nää ostopalvelut, mitä kautta meillä tulee tää rahoitus, niin sieltä leikataan ensimmäisenä. Me ollaan täysin siitä niinkun riippuvaisia, tästä yleisestä taloustilanteesta ja kuntien taloudesta.

Tulosten perusteella palveluiden kilpailutus nähtiin asiana, joka vaikuttaa lastensuojeluyrityksen toimintaan. Lastensuojeluyrittäjät pohtivat, että lastensuojeluyrityksen täytyy ottaa osaa kuntien ja kaupunkien järjestämiin kilpailutuksiin, jos lastensuojeluyritys haluaa, että yrityksen toiminta jatkuu. Kilpailutuksien koettiin vaikuttavan yrittäjän omaan tuloon, sillä kilpailutuksen voittaminen tarkoittaa yleensä sopimuksen tekemistä neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kilpailutusten vuoksi yritys ei voi muuttaa tarjoamiensa palveluiden hintaa, vaikka elinkustannukset nousevat. Samalla myös yrityksen työntekijöiden palkat nousevat. Tämän koettiin vähentävän yrittäjän omaa tuloa tai yrityksen toimintaan käytettävää rahan määrää.

Että noilla kilpailutuksilla tehdään neljäksi vuodeksi yleensä suoraan, ei pystytä enää elinkustannusten mukaan muuttamaan sitä hintaa. Se on kans sit aina yrittäjälle vähemmän. Niin työntekijöiden palkat nousee, mutta yrittäjän palkka laskee. Tai sit siihen toimintaan käytettävä raha vähenee.

Meidän täytyy ottaa osaa kilpailutuksiin. Että jos me ei olla seudun listoilla, niin se loppuu se toiminta. Ja sitten kilpailutuksia tulee kokoajan lisää ja lisää, että erilaisia vaatimuksia tai just niitä painopistealueita.

Kerrottiin, että vaikka lastensuojeluyritys pääsisi läpi julkisten hankintojen kilpailutuksesta, ei se vielä anna taetta siitä, että palveluiden tilaaja ostaa asiakaspaikkoja lastensuojeluyrityksestä. Yrittäjät pohtivat, että jos tulevaisuudessa suuret lastensuojeluyritykset voittavat yhä enemmän kilpailutuksia, ei pienillä lastensuojeluyrityksillä ole enää mahdollisuutta pärjätä kilpailutuksissa. Kilpailutuksissa pärjäämisestä ajateltiin myös, että palvelun hintataso määrittelee sen, kuka voittaa kilpailutukset.

Se kilpailutuksessa läpi meneminen ei tarkoita vielä yhtään mitään. Kunta tai kaupunki ei sijoita vielä välttämättä yhtään lasta tai nuorta sen perusteella.

Et on aika vaikee miettii, et pystyykö sitä tekee jotenkin kannattavasti. Lähtee tekee jotenkin silleen, että pääsee läpi

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

vai laittaako sen silleen, että se menee jopa tappiollisella se toiminta, niin sitten on mahdollista saada sopimus.

Kilpailutuksissa pärjäämisestä pohdittiin, että lastensuojeluyrittäjän on hankalaa miettiä tarjoaako hän palveluitaan halvalla hinnalla. Palveluiden halpa hinta voisi varmistaa yrittäjälle kilpailutuksessa pärjäämisen. Toisena vaihtoehtona nähtiin palveluiden tarjoaminen sellaisella hinnalla, mikä takaisi hyvän tulon yrittäjälle itselleen. Osaksi kuitenkin ajateltiin, että halvimmalla palveluitaan tarjoava lastensuojeluyritys menestyy parhaiten kilpailutuksissa.

6.3.2 Lainsäädännön vaikutus

Lainsäädäntö ja erilaiset määräykset vaikuttavat lastensuojeluyrittäjän työhön sekä yrityksen toimintaan. Lainsäädännön ajateltiin asettavan rajoituksia yrityksen toiminnalle. Lastensuojelulain kerrottiin määrittävän lastensuojelupalveluita, joita yritys tuottaa. Lainsäädäntö määrittää myös yrityksen työntekijöiden palkkausta. Lainsäädäntö nähtiin asiana, jota yrittäjän tulee jatkuvasti seurata. Lastensuojeluyrittäjän tulee pysyä ajan tasalla lainsäädännössä tapahtuvista muutoksista sekä erilaisista ilmoituksista, joita yrityksen täytyy tehdä kunnalle tai aluehallintoviranomaiselle.

Ja sitten siinä on tietysti ne lait, että tässä ei oo sillai niinku yksityisyrittäjänä, että vois rajattomasti tavallaan suunnitella, että mitä vois tehdä. Vaan, että se on taas sitten se lastensuojelulaki ja me tehdään ja tuotetaan sitä palvelua.

Ja tietenkin lakia tarvii seurata, että aina sinne tulee jotain uutta mitä meidän täytyy tehdä tai aluehallintoviranomaiselle tai sitten kuntaan joku ilmoitusjuttu.

Lainsäädäntö vaikuttaa yrityksen toiminnan lisäksi paljon myös yrityksen perustamiseen ja yritystoiminnassa tarvittavien lupien hakemiseen. Lastensuojelulaitoksen perustamisessa on monta vaihetta ja tämän kerrottiin olevan työlästä. Erityisesti lupamenettelyt yritystä perustettaessa ovat hankalia ja tarvittavien lupien saaminen voi kestää hyvin kauan.

Kyllä ainakin tässä meidän hommassa, et kun tämmöstä paikkaa perustaa niin se on silleen hankalaa. Yrityksenhän perustaminen on helppoo Suomessa, mut sitten nää lupamenettelyt, et kun lähetään lastensuojeluyritystä perustaa niin se on tosi... Siin on niinku monta pykälää ja monta vaihetta.

Lupamenettely ja vaatimukset, joita lainsäädäntö asettaa yritystoiminnalle koettiin raskaiksi. Lainsäädäntö, erilaiset asetukset ja valvovan viranomaisen ohjeet sekä erilaisten kriteerien täyttäminen tulee huomioida yrityksen jokapäiväisessä toiminnassa. Kerrottiin, että lastensuojeluyrityksiä valvotaan tarkasti. Lastensuojeluyritysten valvonnan mainittiin olevan osittain raskasta, mutta myös hyvä asia. Arveltiin, että tulevaisuudessa viran-

omaisten määrittelemät veloitteet tulevat lisääntymään ja lastensuojeluyrityksiltä tullaan vaatimaan yhä enemmän asioita.

Veloitteita tulee taatusti lisää eli tuolta aluehallintoviranomaiselta mikä on valvova viranomainen ja sijoittavat kunnat, niin vaatimuksia tulee ihan varmana lisää. Että mitä meidän täytyy tehdä.

Ja se antaa sit oman haasteen siihen, et kuitenkin lupamenetely on raskasta ja sen vaatimukset. Et tässä on tää valvonta kuitenkin olemassa. Et tässä kokoajan kontrolloidaan sitä, et miten toimitaan. Et pitää täyttää niinkun tietyt kriteerit tässä toiminnassa joka päivä, et noudatetaan lakeja, asetuksia ja Valviran ohjeita.

Tuloksista ilmenee, että lastensuojeluyrittäjät kokevat perhesijoitusten vaikuttavan erityisesti lastensuojelun laitostoimintaan. Kerrottiin, että lainsäädäntö määrittelee perheen ensisijaisena sijoituspaikkana ja sen nähtiin vähentävän tulevaisuudessa lastenkotien määrää. Haastatteluhetkellä osa yrittäjistä pohti lastensuojelulaitosten lukumäärässä olevan ylitarjontaa lakimuutoksen takia.

Et tässä on tällä hetkellä varmaan aika paljon ylikapasiteettii tässä. Koska nythän on lakimuutos ollut kummiskin jo viime vuonna jo, että perhesijoitusten määrää halutaan kasvattaa.

Niin laitoksia tuleen oleen vähemmän, että semmosia sijaisperheitä tulee enemmän ja se tietysti vaikuttaa laitosityrittämiseen.

Osa haastatelluista mietti, että perhesijoituksissa on riskinä, ettei perhe jaksa hoitaa sijoitettua lasta tai nuorta, minkä seurauksena lapsi tai nuori sijoitetaan lastensuojelulaitokseen. Pohdittiin myös, että lastensuojelun laitospaikoilla tulee olemaan myös tulevaisuudessa paikkansa lastensuojelussa, koska kaikista haastavimpia lapsia ja nuoria ei voida sijoittaa perheisiin.

Elikkä esimerkiksi se, että semmosii nuorii, jotka on aikaisemmin sijoitettu johonkin laitokseen, joilla on erityisongelmia, niin heitä pyritään nyt sijoittamaan perhekoteihin.

Haastatteluissa puhuttaessa perhesijoituksista, lastensuojeluyrittäjät eivät nähneet perhesijoitusten vaikuttavan huomattavasti lastensuojeluyrityksen toimintaan. Juuri haastatteluhetkellä perhesijoitusten merkitystä yrityksen toiminnassa ei nähty kovin merkittävänä. Pohdittiin kuitenkin, että tulevaisuudessa perhesijoitukset voivat vaikuttaa erityisesti lastensuojelun laitospaikkojen yritystoimintaan. Lastensuojeluyrittäjät ajattelivat perhesijoituksissa olevan myös hyviä puolia, erityisesti lasten ja nuorten kannalta.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

6.3.3 Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset

Haastatteluissa kerrottiin, että yhteiskunnassa yleistynyt teknologisoituminen ja viihteellisyys vaikuttavat lastensuojeluyrityksen toimintaan. Teknologisoitumisen ja viihteellisuuden yleistymisen takia yrittäjän täytyy tehdä enemmän töitä pysyäkseen perässä lasten ja nuorten maailmassa tapahtuvista asioista. Kerrottiin, että nykyään lasten ja nuorten useat koulutehtävät vaativat Internetin käyttöä, minkä vuoksi Internetin käytön rajoittaminen lapsilta ja nuorilta ei enää onnistu.

Pohdittiin, että yrittäjän täytyy osata käyttää hyvin tietokonetta ja erilaisia tietokoneohjelmia ja uskottiin, että tulevaisuudessa raporteille on saatavilla erilaisia tietokoneohjelmia. Nähtiin, että tietokoneella tehtävien raporttien määrä on kasvanut ja tämän ajateltiin johtuvan siitä, että yrittäjän ja työntekijöiden oikeusturva täytyy olla turvattuna joka tilanteessa. Lastensuojeluyrittäjät kertoivat, että yrittäjänä he vaativat työntekijöiltään yhä tarkempia ja laajempia raportointeja. Oltiin sitä mieltä, että vaikka raportoinnin määrä kasvaa, se ei saa vähentää lasten ja nuorten kanssa vietettävää aikaa. Raportoinnin määrän kasvamisen ajateltiin tuovan lisää kuluja yritykselle, koska yrittäjän täytyy laskea työntekijöille työaikaa raportoinnille.

Siinä on tekemistä siinä omassa työssä, että sit pysyy tossa lasten ja nuorten hommassa kärryillä. Oman selustan turvaamisen takia pitää niin paljon niitä paperitöitä, että jos joku haastaa joskus, niin sulla on näyttää joku. Kyllä mä taas vaadin työntekijöiltä aina vaan laajempia ja parempia raportteja.

Se on yrittäjän pussista pois, et mun tarvii vaan sit niinku laittaa työvuoroja ja suunnitella uudestaan, että niillä on semmosta hiljastakin kirjoitusaikaakin. Koska se ei saa olla lapsilta ja nuorilta pois.

Yhteiskunnan tilanteen ja siinä tapahtuvien muutoksien pohdittiin vaikuttavan osittain lastensuojeluyrityksen toimintaan. Ajateltiin, että yhteiskunnallinen huono taloustilanne lisää työttömyyden määrää, joka taas vaikuttaa perheiden ongelmien lisääntymiseen. Ongelmat perheissä lisäävät lastensuojelun asiakkaiden määrää. Perheiden kasvavien ongelmien vuoksi lastensuojelun asiakkailta on entistä haastavampia ongelmia. Yhä haastavampien lasten ja nuorten vuoksi yrittäjän on pohdittava, pystyykö yritys vastaamaan lapsen tai nuoren haasteisiin ja hänen tarvitsemaansa apuun.

Sit jos Suomessa on nyt lama niin ihmiset on työttöminä, niin sit tavallaan perheiden ongelmat lisääntyy, niin sehän luo sitä painetta sit siihen lastensuojelun puolelle.

En tiedä onko lisääntynyt, mut siis mitä meillä näkyy, niin on vaikeempia ongelmia mitä aikasemmin. Siis nää ongelmat on vaikeempia.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Toisaalta lastensuojeluyrittäjät kertoivat, että yhteiskunnallisen asian tai ilmiön täytyy olla suurempi ja pysyvämpi, jotta se vaikuttaisi merkittävästi lastensuojeluyrityksen toimintaan. Esimerkkeinä yhteiskunnallisista asioista ja ilmiöistä mainittiin Suomessa tapahtuneet kouluampumiset, jotka ovat vaikuttaneet koulujen ja lastensuojeluyrityksen välisen yhteistyön lisääntymiseen. Lastensuojeluyrittäjät kertoivat myös, että kynnyksellä tehdä lastensuojeluilmoitus on madaltunut kouluampumisten takia.

6.4 Hyvät puolet lastensuojeluyrittäjyydessä

Teemahaastattelun eräänä teemana olivat hyvät puolet lastensuojeluyrittäjyydessä. Haastatteluissa lastensuojeluyrittäjiä pyydettiin miettimään asioita, jotka he kokevat olevan hyviä asioita lastensuojeluyrittäjyydessä.

Tulokset osoittavat, että lastensuojeluyrittäjän oma päätösvalta on yksi lastensuojeluyrittäjyyden hyvä puoli. Lisäksi vapaus kehittää omaa työtään kerrottiin olevan lastensuojeluyrittäjyyden hyvä puoli. Myös asiakkaiden kokonaisvaltainen tunteminen osoittautui lastensuojeluyrittäjyyden hyväksi puoleksi.

6.4.1 Yrittäjän oma päätösvalta

Haastatellut yrittäjät kertoivat hyvänä puolena lastensuojeluyrittäjyydessä olevan yrittäjän oman päätösvallan. Lastensuojeluyrittäjänä toiminen mahdollistaa oman aikataulun ja työajan suunnittelemisen ja järjestämisen. Positiivista ajateltiin olevan sen, että yrittäjä voi päättää itse yrityksensä asioista. Itsenäisenä yrittäjänä mahdollisuudet suunnitella ja toteuttaa lastensuojeluyrityksen toimintaa kasvavat.

Mä kyllä koen sen sillai tosi positiivisena, että sä voit hirveesti päättää, että mitä tekee töittensä kanssa.

Hyvää on se, että mä ainakin ite tykkään, voi vaikuttaa ite omiin työaikoihin. Tehä asioita niinkun ite haluu.

Eräänä hyvänä puolena lastensuojeluyrittäjyydessä yrittäjät mainitsivat vapauden päättää oman työtiiminsä. Hyvänä asiana nähtiin, että työyhteisössä kaikki työntekijät tuntevat toisensa. Tärkeänä pidettiin sitä, että yrityksen työyhteisössä ei tapahdu jatkuvasti suuria muutoksia. Pohdittiin, että työntekijöiden suuri vaihtuvuus tekisi työstä raskasta.

Kenen kanssa tekee, se on ehkä se tärkein juttu, että voi valita sen oman tiiminsä. Ja sitten se tiimi kehittää sitä työtä. Et kyllähän se tiimi on tosi tärkeä, joka tekee sit sitä työtä. Mä oletan, että se ois aika raskasta se työ, jos se työyhteisö hirveesti vaihtuis.

Lastensuojeluyrittäjän päätösvalta näkyy myös yrittäjän oman työn kehittämisessä. Vapaus kehittää omaa työtään koettiin olevan hyvä asia lasten-

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

suojeluyrittäjyydessä. Lastensuojeluyrityksen omistaminen mahdollistaa yrittäjälle uusien innovaatioiden ja palveluiden kehittämisen. Yrityksen toimintaa voidaan kehittää yhdessä työyhteisön kanssa.

Se, että on pieni yritys, niin siellä niinku kaikilla portailla tunnetaan toisemme ja voidaan yhdessä miettiä ja innovoida mitä palvelua tai mihin pystyttäis ja mitä haluttais tuottaa, et-
tä sitä ei oo vaan semmosissa rattaissa.

Sit mä tykkään kyllä myös siitä kehittämisestä ja niihin tarpeisiin vastaamisesta, et me voidaan miettiä miten juuri tääl-
lä talossa siihen vastataan, ei tarvi miettiä et miten joku toi-
nen tekee.

Hyvänä puolena lastensuojeluyrittäjät kertoivat sen, että määräyksiä ei an-
neta ylhäältä alaspäin yrityksessä. Kerrottiin, että lastensuojeluyrityksen
koko työyhteisö voi osallistua yrityksen kehittämistoimintaan. Lastensuo-
jeluyrittäjän mahdollisuus suunnitella ja kehittää oman yrityksensä toimin-
taa oman mielensä mukaan koettiin olevan positiivista yrittäjyydessä. Hy-
vänä puolena kerrottiin olevan sen, että kehittämisalueita voidaan miettiä
yrityksen tarpeiden perusteella eivätkä määräykset tule ulkopuolisilta ta-
hoilta.

6.4.2 Asiakkaiden kokonaisvaltainen tunteminen

Asiakkaiden kokonaisvaltaista tuntemista pidettiin lastensuojeluyrittäjyy-
den positiivisena puolena. Itsenäisenä yrittäjänä toimimisen ajateltiin
mahdollistavan läheisen suhteen luomisen asiakkaisiin ja heidän perhei-
siinsä. Läheisen suhteen kautta yrittäjä voi tutustua syvällisemmin asiak-
kaihiinsa. Lastensuojeluyrittäjä on mukana asiakkaidensa jokapäiväisessä
elämässä ja hän näkee käytännössä asiakkaiden tilanteet ja tuen tarpeet.
Näin yrittäjä voi suunnitella toimintaansa asiakkaiden tarpeiden mukaises-
ti.

Tuntee ne kaikki lapset ja nuoret ja niiden perheet ja kokee
oikeesti, että pystyy tekee jotain niiden hyväks. Tuntee oi-
keesti, että pystyy nyt vaikuttaa, eikä se oo sellasta kasvoton-
ta toimintaa. Että luetaan vaan papereista, että mikä on nyt
niinku tilanne ja sit tehdään sen perusteella päätös.

Lastensuojelussa yrittäjänä toimimisen kautta yrittäjä pääsee olemaan läs-
nä ja lähellä asiakkaidensa elämää. Tätä kautta yrittäjä voi olla vaikutta-
massa asiakkaidensa tilanteiden paranemiseen. Läheinen suhde asiakka-
isiin auttaa tuntemaan asiakkaiden tilanteet ja tarpeet kokonaisvaltaisesti.
Kokonaisvaltaisen tuntemisen avulla yrittäjä voi tehdä päätöksiä, jotka
edesauttavat parhaiten asiakkaiden tilanteiden paranemista.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää sosiaalialan yrittäjyyden näyttäytymistä lastensuojeluyrittäjien kertomana. Tavoitteena oli saada laaja ja kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta aiheesta. Seuraavassa esitellään tutkimuksen johtopäätöksiä, jotka on muodostettu tutkimustulosten perusteella. Johtopäätöksissä tuloksia pohditaan sekä vertaillaan suhteessa aiempiin tutkimuksiin sosiaalialan yrittäjyydestä.

Lastensuojeluyrittäjä kokee työssään paljon erilaisia haasteita ja erityisvaatimuksia, jotka hänen on otettava huomioon suunnitellussa ja toteutuksessaan yrityksensä toimintaa. Haasteita tuovat mukanaan niin itse haastava ala kuin myös yhteiskunnassa tapahtuvat asiat ja ilmiöt. Lastensuojelun voisi nähdä alana, johon yhteiskunnalliset asiat ja ilmiöt vaikuttavat suoraan tai pienellä viiveellä.

Kovalaisen ja Simosen (1996, 25) teoksesta ilmenee hyvin samankaltaisia tuloksia kuin tässä tutkimuksessa. Teosta varten tutkitut sosiaali- ja terveystyöalan yrittäjät tekivät pitkiä työpäiviä ja osa heistä kertoi olevansa käytettävissä aina. Nämä tulokset vastaavat hyvin myös tämän tutkimuksen tuloksia. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa, että sosiaalialan yrittäjyys sitoo lastensuojeluyrittäjää hyvin paljon työhönsä. Myös Österberg-Högstedtin (2009, 42) tutkimuksesta Yrittäjä ammatissaan sosiaali- ja terveystyöalalla – yrittäjyyden muotoutuminen kuntatoimijoiden ja yrittäjien näkökulmasta käy ilmi samankaltaisia tuloksia. Österberg-Högstedtin tutkimuksessa ilmenee, että sosiaalialan yrittäjyys vaatii yrittäjältä pitkien työpäivien tekemistä, suurta työmäärää ja omasta vapaa-ajasta luopumista. Myös Österberg-Högstedtin tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että sosiaalialan yrittäjyys vaatii yrittäjältä sitoutumista työhön ja yrittäjyys sosiaalialalla on työtä, joka sitouttaa hyvin paljon yrittäjää työhönsä.

Kilpailun koveneminen sosiaalialan yrittäjyydessä ja erityisesti lastensuojeluyrittäjyydessä haastaa yrittäjiä työssään. Kilpailu vaikuttaa monin eri tavoin yrityksen toimintaan. Lastensuojeluyrittäjän on jatkuvasti kehitettävä yrityksensä toimintaa ja palveluita kovenevan kilpailun vuoksi. Tulevaisuuden sosiaalialan yrittäjyyttä pohtiessaan lastensuojeluyrittäjät uskoivat kilpailun kovenevan entisestään. Huoli ja pohdinnat tulevaisuudessa tiukenevasta kilpailusta sosiaalialalla tulevat ilmi myös Österberg-Högstedtin (2009, 54) tutkimuksesta.

Lastensuojeluyrityksen palveluiden ostajien eli kuntien ja kaupunkien toiminnalla on suuri merkitys yrityksen toimintaan. Kuntien ja kaupunkien tekemät päätökset palveluiden hankinnasta vaikuttavat suoraan lastensuojeluyritykseen, sillä kunnat ja kaupungit ovat lastensuojeluyritysten pääasiallisia palveluiden ostajia. Näin ollen myös kuntien ja kaupunkien taloudelliset tilanteet ovat suorassa yhteydessä lastensuojeluyrityksen toimintaan ja sen taloudelliseen tilanteeseen.

Julkisten hankintojen kilpailutus on yleistymässä kunnissa ja kaupungeissa. Kilpailutus koskee myös lastensuojelun piiriin kuuluvia palveluita, joita lastensuojeluyritykset tuottavat. Julkisten hankintojen kilpailuttamisen voidaan nähdä velvoittavan lastensuojeluyrityksiä osallistumaan kilpailutuksiin. Kilpailutuksiin osallistumatta jättäminen voi tarkoittaa lastensuojeluyritykselle sitä, ettei sen palveluita osteta enää tulevaisuudessa.

Tulosten perusteella kilpailuttaminen ei ole täysin ongelmaton. Kilpailutuksissa pärjääminen edellyttää palvelun myymistä halvalla, mikä taas ajaa lastensuojeluyrittäjän laskemaan tarkkaan tarjoamiensa palveluiden hinnat, jotta toiminta olisi kannattavaa. Pahimmassa tapauksessa yrittäjä joutuu tarjoamaan palveluitaan taloudellisesti tappiollisella hinnalla, jotta yritys pärjää kilpailutuksessa.

Tulosten perusteella voidaan myös nähdä pelkoa pienten lastensuojeluyritysten jäävän heikkoon asemaan taistelussa suurten yritysten kanssa. Häviävätkö pienet lastensuojeluyritykset tulevaisuudessa kokonaan lastensuojelun palveluntarjonnasta? Julkisten hankintojen kilpailutuksissa menestymisen kriteeriksi voidaan määritellä palvelun halpa hinta. Samaan aikaan kuitenkin lastensuojeluyrityksiin kohdistetaan kasvavia vaatimuksia laadusta ja osaamisesta. Voivatko lastensuojeluyritykset tarjota jatkuvasti yhä parempaa ja laadukkaampaa palvelua jos palveluiden ostajat eivät ole kuitenkaan valmiita maksamaan laadusta? Minkälaista palvelua suuret lastensuojeluyritykset voivat tarjota verrattuna pieniin lastensuojeluyrityksiin?

Lastensuojelu on toimiala, jossa yrittäjä joutuu yrityksen kannattavuuden lisäksi ottamaan huomioon myös lasten ja nuorten edun. Tulosten perusteella lastensuojeluyrittäjät pitävät lasten ja nuorten hyvinvointia etusijalla. Lastensuojeluyritys saa tulonsa yritykseensä sijoitetusta lapsista ja nuorista. Lastensuojelun päätavoitteena on kuitenkin ennaltaehkäistä kodin ulkopuolelle tapahtuvien sijoitusten määrää sekä lastensuojelun asiakkaiden määrää. Lastensuojeluyrittäjä joutuu siis työssään jatkuvasti pohtimaan yrityksen taloudellista kannattavuutta sekä lasten ja nuorten edun toteutumista. Myös Österberg-Högstedtin (2009, 54) tutkimuksen tuloksista ilmenee, että sosiaalialan yrittäjyydessä voidaan nähdä ristiriita kannattavuuden merkityksessä suhteessa lastensuojelussa tarvittavaan hoivaan. Lisäksi lastensuojelussa kilpailu kovenee yritysten kesken sekä vaatimukset lisääntyvät. Kuitenkin lastensuojelu on ala, jossa empatia ja huolenpito ovat kaikista tärkeimmässä asemassa.

Perhehoidon ensisijaisuus lapsen tai nuoren sijoituspaikkana vaikuttaa erityisesti yksityisiin lastensuojelulaitoksiin. Ennaltaehkäisevästä työstä huolimatta lastensuojelun lasten ja nuorten ongelmat ovat entistä haastavampia. Entistä haastavimmat tilanteet ja ongelmat edellyttävät lastensuojeluyrityksiltä korkeaa osaamista ja ammattitaitoa. Erityisesti lastensuojelulaitoksilta vaaditaan tulevaisuudessa valmiutta vastaanottaa yhä haastavampaa asiakaskuntaa, mikä luo omat vaatimuksensa yrityksen osaamiselle.

Lastensuojeluyrittäjän työtehtävät ovat hyvin monipuolisia, minkä vuoksi yrittäjä tarvitsee työssään laaja-alaista osaamista. Lastensuojeluyrittäjyys eroaa suuresti monilla muilla aloilla yrittämisestä. Lastensuojeluyrittäjä tarvitsee yritysosaamisen, kuten markkinoinnin ja taloushallinnon lisäksi osattava käyttää persoonaansa työssä. Haastavat lapset ja nuoret edellyttävät lastensuojeluyrittäjältä korkeatasoista osaamista ja jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Lastensuojeluyrittäjän tarvitsee perustyössään ylläpitää hyviä yhteistyösuhteita niin palveluiden ostajiin kuin lasten ja nuorten perheisiin. Voisi siis ajatella, että lastensuojeluyrittäjänä menestymiseen ei riitä ainoastaan hyvä yritysosaaminen.

Kovalaisen ja Simosen (1996, 26) teoksesta löytyy yhtäläisyyksiä sosiaalialan yrittäjän osaamiseen ja vaatimuksiin liittyen. Teoksessa sosiaali- ja terveysalan uusyrittäjät kertoivat muun muassa työkokemuksen, ammattitaidon ja markkinointitaitojen auttavan yrittäjää työssään sekä edesauttavan yrityksen menestymistä. Tärkeinä ominaisuuksina ja osaamisalueina pidettiin muun muassa riskinottoa, luovuutta ja neuvottelutaitoja. Joustavuus, laaja-alaisuus ja organisointikyky mainittiin lisäksi tärkeiksi taidoiksi. Uusyrittäjät ajattelivat myös optimismin, yhteistyökykytaitojen ja yrittäjän halun auttaa olevan tärkeitä ominaisuuksia sosiaalialan yrittäjälle. Teoksen tulokset ovat hyvin samassa linjassa tämän tutkimuksen tulosten kanssa. Tämän tutkimuksen haastateltavat lastensuojeluyrittäjät ovat pohtineet samankaltaisten asioiden olevan tärkeitä yrittäjyydessä sosiaalialalla.

Hytti (2003, 109) on tutkinut yrittäjien identiteettiä tarinallisilla keinoilla. Tulosten perusteella yrittäjille tärkeä palkinto työstään oli tunne siitä, että tekee hyvää työtä sekä pääsee vaikuttamaan itselleen tärkeisiin asioihin. Hytin tutkimuksen tulosten perusteella voidaan myös sanoa, että yrittäjyys on yksinäistä työtä, jossa yrittäjä saa hyvää palautetta harvoin. Hyvää palautetta saataessa se tuo yrittäjälle iloa ja ylpeyttä. Myös lastensuojeluyrittäjyyden voidaan tämän opinnäytetyön tulosten perusteella nähdä olevan työtä, jossa kiitosta työstään saa harvoin tai vasta useiden vuosien päästä. Lastensuojelu on toimialana haastava ja lastensuojelun lapset ja nuoret voivat olla erittäin haastavia. Hyvän palautteen vähyys ja alan haastavuus edellyttävät lastensuojeluyrittäjältä vahvaa persoonallisuutta ja henkistä sietokykyä. Yrittäjän on selvitettävä haastavien asiakastilanteiden kanssa ja samalla tarjottava hoivaa ja huolenpitoa sitä tarvitseville lapsille ja nuorille.

Lastensuojeluyrittäjyyteen kuuluva empaattisuus ja arvot eivät esiinny tuloksissa kirjaimellisesti ja niistä ei puhuta juuri näillä sanoilla. Arvojen, moraalien ja empaattisuuden merkitys tulee ilmi kuitenkin lastensuojeluyrittäjien puhuessa lasten ja nuorten edusta. Lastensuojeluyrittäjien puheesta ilmenee myös selkeänä halu tehdä tärkeää työtä ja juuri lastensuojelutyötä. Yrittäjät kertoivatkin, että yrittäjän on oltava sydämellä mukana työssä. Halu ja työn mielekkyys korostuvat läpi tutkimuksen tulosten. Arvot ja empaattisuus voivat olla niin itsestään selviä asioita yrittäjille ja mukana yrityksen joka päivässä arjessa, etteivät yrittäjät ole maininneet niitä tämän vuoksi erikseen.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Österberg-Högstedtin (2009, 42) tutkimuksen tulosten perusteella sosiaalialan yrittäjyys antaa yrittäjälle vapautta ja itsenäisyyttä sekä mahdollisuuksia toteuttaa itseään työssä. Myös lastensuojeluyrittäjyyden hyväksi puoliksi voidaan nähdä tämän tutkimuksen tulosten perusteella vapaus ja yrittäjän oma päätösvalta. Yrittäjänä toimiessaan yrittäjä saa itse päättää yrityksensä asioista ja omasta työstään. Erityisesti halu tehdä päätöksiä oman näkemyksenä mukaan sekä halu kehittää yrityksen toimintaa tarpeiden mukaan ilmenee vahvasti yrittäjien vastauksissa.

Halu tuottaa lastensuojelupalveluita oman näkemyksensä mukaan on saatanut olla yhtenä syynä lastensuojeluyrittäjäksi ryhtymisessä. Asioiden tekeminen eri tavoin ja kenties paremmin ovat saattaneet olla asioita, joita yrittäjät eivät ole voineet toteuttaa toimiessaan palkollisena. Oma päätösvalta, vapaus ja työn kehittäminen ovatkin voineet toimia motiiveina yrittäjyyden maailmaan astumisessa. Kenties samat asiat koetaankin yrittäjyyden hyväksi puoliksi juuri näiden motiivien vuoksi. Näiden tulosten perusteella voidaan myös nähdä, että lastensuojelun asettamat vaatimukset, työn haastavuus ja suuri työn määrä asettavat ristiriitoja ja jatkuvia haasteita lastensuojeluyrittäjyyden hyvälle puolille. Riittävätkö yrittäjyyden hyvät puolet kannattelemaan lastensuojeluyrittäjää vaatimusten ja haasteiden yhä kasvaessa?

Lastensuojelu on myös ala, joka saa useimmiten huomiota enemmän pahassa kuin hyvässä. Media nostaa lastensuojelussa tapahtuneet vääryydet aika-ajoin esille, jättäessä onnistumiset uutisoimatta. Voisi siis sanoa, että lastensuojelu vaatii yrittäjältä pitkää pinnaa, riskien sietokykyä, itsensä liikoon laittamista ja monen asian huomioon ottamista. Ei siis olekaan ihme, että lastensuojeluyrittäjäksi hakeudutaan palavasta halusta työhön. Lastensuojeluyrittäjäksi ei hakeuduta ulkoisista syistä, kuten rahan tai alan trendikkyuden houkuttelemana. Voisi siis ajatella, että motiivit lastensuojeluyrittäjäksi lähtemisessä ovat syvällä yrittäjän sisällä. Lastensuojeluyrittäjillä on halua vaikuttaa asioihin ja muuttaa lasten ja nuorten elämää positiiviseen suuntaan.

8 ARVIOINTI

Opinnäytetyön tekeminen oli hyvin opettavaa aikaa. Oppia syntyi niin haasteiden kuin onnistumisten kautta. Ajoittain työ aiheutti hieman tuskastumista, mutta erityisesti asioiden monipuolista pohtimista. Välillä into opinnäytetyön tekemiseen tuntui katoavan, kunnes into taas löytyi ja työ edistyi nopeasti. Ajoittain työn oli annettava levätä ja palattava siihen myöhemmin innostuksen löytyessä uudestaan. Kuitenkin ajatukset ja tavoitteet valmistumisesta vauhdittivat opinnäytetyön etenemistä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kokonaisvaltaista tietoa sosiaalialan yrittäjyydestä ja erityisesti lastensuojeluyrittäjyydestä kaikille aiheesta kiinnostuneille. Toivonkin, että tästä tutkimuksesta on hyötyä mahdollisimman monelle ja toivon, että tutkimus ei lannista kenenkään unelmia sosiaalialan yrittäjäksi lähtemisestä. Päinvastoin, toivon, että tämä tutkimus herättää mahdollisimman monen kiinnostuksen sosiaalialan yrittäjyydestä.

Olisi myös hienoa jos opinnäytetyöni herättäisi kiinnostuksen tutkia aihetta lisää. Erityisen mielenkiintoista olisi lukea tutkimusta sosiaalialan yrittäjyydestä, jossa yrittäjyyttä lähestyttäisiin eri näkökulmasta. Tulevaisuudessa olisikin kiinnostavaa verrata tämän tutkimuksen tuloksia muiden tutkimusten tuloksiin sosiaalialan yrittäjyydestä.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen saanut paljon kullannarvoista tietoa lastensuojeluyrittäjyydestä. Opinnäytetyön tekemistä aloittaessani suunnittelin tulevaisuudessa perustavani lastensuojeluyrityksen. Opinnäytetyön tekemisen myötä nuo suunnitelmat ovat hieman rauhoittuneet, mutta eivät täysin kuolleet. Opinnäytetyön myötä tunnen tietäväni paremmin mitä kaikkea yrittäminen vaatii ja minkälaisiin asioihin yrittäjän tulee kiinnittää huomiota. Ymmärrän, että lastensuojeluyrittäjyys vaatii pitkää työkokemusta ja varmuutta siitä, että on valmis lähtemään yrittäjäksi. Vaatimusten ja haasteiden lisäksi sain kuulla myös paljon yrittäjyyden hyviä puolia. Oli innostavaa nähdä ja kuulla kuinka koko sydämellään yrittäjät ovat työssään mukana.

Opinnäytetyötä tehdessäni sain kuvan, että lastensuojeluyrittäjät ovat koko sydämellään mukana työssä ja onnellisuuden tunteen tuo tunne, että voi vaikuttaa positiivisesti lasten ja nuorten elämään. Uskon, että koko sydämellään työssä mukana oleva yrittäjä jatkaa uraa lastensuojeluyrittäjänä, vaikka kiitos saattaisi tulla vasta useiden vuosien päästä. Uskon, että ainoastaan ulkoisten asioiden vuoksi lastensuojeluyrittäjäksi lähtevä ei jaksaa työtään kauan tai yritys ei menesty parhaalla mahdollisella tavalla.

Lastensuojeluyrittäjä ei voi pelastaa koko maailmaa, mutta hänellä on mahdollisuus vaikuttaa ainakin muutaman lasten ja nuorten elämään positiivisesti. Se voi tuntua pieneltä askeleelta, mutta sillä on suuri vaikutus juuri niiden lasten ja nuorten elämään. Ja ajattelen, että maailman muuttaminen lähtee juuri näistä pienistä, suurista askeleista.

Oli hienoa päästä kuulemaan lastensuojeluyrittäjien kokemuksia ja tarinoita yrittäjyydestä. Toivon, että olen tavoittanut lastensuojeluyrittäjien äänen oikealla tavalla. Iso kiitos kaikille haastatelluille, jotka ovat mahdollistaneet tämän opinnäytetyön teon!

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

LÄHTEET

Ahrne, G. & Svensson, P. 2011. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. Teoksessa Ahrne, G. & Svensson, P. (toim.) Handbok i kvalitativa metoder Malmö: Liber AB, 10–18.

Ahto, A. & Mikkola, P. 1999. Perhehoito lastensuojelussa. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 13. Lastensuojelun keskusliitto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ammatillisten perhekotien liitto ry. n.d. Sijaishuollosta. Viitattu 12.2.2013. <http://apkl.fi/sijaishuollosta/>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Hartman, S. 2010. Toimialaraportti, sosiaalipalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY -keskusten julkaisu 5/2012. Viitattu 18.2.2013. http://wellbeingbusiness.fi/sites/default/files/publications/sosiaalipalvelut201_web.pdf

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hytti, U. 2003. Stories of entrepreneurs: narrative construction of identities. Sarja Ae1_2003. Turku School of Economics and Business, Small Business Institute. Viitattu 18.2.2013. http://info.tse.fi/julkaisut/vk/Ae1_2003.pdf

Kainlauri, A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Kovalainen, A. & Simonen, L. 1996. Sosiaali- ja terveystieteiden yrittäjyys. 1.painos. Helsinki: WSOY.

Kröger, T. 2009. Hoivapolitiikan rajanvetoja. Teoksessa Anttonen, A., Valokivi, H. & Zechner, M. (toim.) Hoiva - Tutkimus, politiikka ja arki. Tampere: Vastapaino, 99–125.

Kujala, A. 2008. Menestystekijät sosiaalialan yrittäjyydessä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kuopila, A. et al. 2007. Tilaa tuottaja-toimintatapa – Ideasta käytäntöön. Näin me sen teimme: Jyväskylä, Oulu, Raisio ja Rovaniemi. 1. painos. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvaara, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 446–459.

”Se vaatii sitä, että sä oot ihan sydämellä siinä työssä mukana” Sosiaalialan yrittäjyys lastensuojeluyrittäjien kertomana

Laki julkisista hankinnoista nro 348/2007. Viitattu 7.2.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista nro 2000/812. Viitattu 3.1.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista nro 922/2011. Viitattu 30.11.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110922>

LSL, Lastensuojelulaki nro 417/2007. Viitattu 1.11.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Pekkala, E. & Pohjonen, M. 2010. Hankintojen kilpailuttaminen ja sopimusehdot. 3. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Raatikainen, L. 2011. Liikeideasta liikkeelle. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki - käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Sahrman, K. 2008. Alkusanat. Teoksessa Ruohomaa, M. (toim.) Kunta muuttuvassa maailmassa. 1. painos. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

SHL, Sosiaalihuoltolaki nro 710/1982. Viitattu 30.11.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710>

Sinijärvi, J. 2012. Sosiaalialan yrittäjyyden tulevaisuudenkuvia pienten yritysten näkökulmasta. Tampereen Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Sutela, M. 2003. Sosiaali- ja terveystalvelujen ulkoistaminen. Oikeudelliset reunaehdot. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Sutinen, M. & Viklund, E. 2005. Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta, mutta et ole tiennyt keneltä kysyä. Opas yrittäjille, yrityksen perustamista suunnitteleville sekä yrittäjätutkintoon valmentautuville. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valvira Sosiaali- ja terveystalvelalan lupa- ja valvontavirasto. n.d. Luvat. Yksityisen sosiaalihuollon luvat ja ilmoituksenvarainen toiminta. Viitattu 16.3.2013. http://www.valvira.fi/luvat/yksityisen_sosiaalihuollon_luvat

Österberg-Högstedt, J. 2009. Yrittäjä ammatissaan sosiaali- ja terveystalvelalla – yrittäjyyden muotoutuminen kuntatoimijoiden ja yrittäjien näkökulmasta. Sarja A-3:2009. Turun kauppakorkeakoulu. Väitöskirja. Turku: Uniprint.

TEEMAHAASTATTELULOMAKE

Teemahaastattelun teemat

1.1.2013

Taustatietoja:

1. Kuinka monta vuotta olet toiminut yrittäjänä yhteensä?
2. Kuinka monta vuotta olet toiminut yrittäjänä tässä yrityksessä?
3. Perustietoja yrityksestä

Teemat:

1. Kokemukset sosiaalialan yrittäjyydestä
2. Haasteet sosiaalialan yrittäjyydessä
3. Asioiden ja ilmiöiden vaikutus sosiaalialalla yrittämiseen
4. Asiat, joihin sosiaalialan yrittäjyydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota
5. Ominaisuudet ja osaaminen, joita tarvitaan sosiaalialan yrittäjyydessä
6. Sosiaalialan yrittäjyyden hyvät ja huonot puolet
7. Sosiaalialan yrittäjyyden nykytilan näyttäytyminen
8. Sosiaalialan yrittäjyyden tulevaisuuden näyttäytyminen